LUCEAFĂRUL LITERAR și ARTISTIC

Anul V, 2022 - Nr. 9. Serie nouă

Revistă culturală realizată de
Biblioteca Județeană *Panait Istrati* Brăila

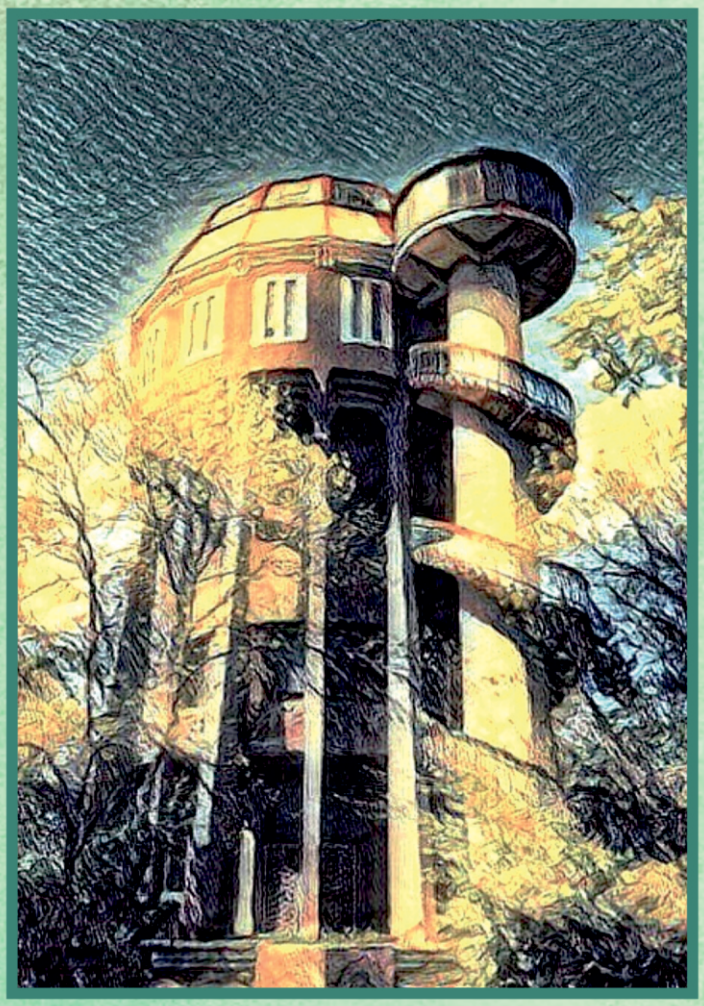

PROILAVIA

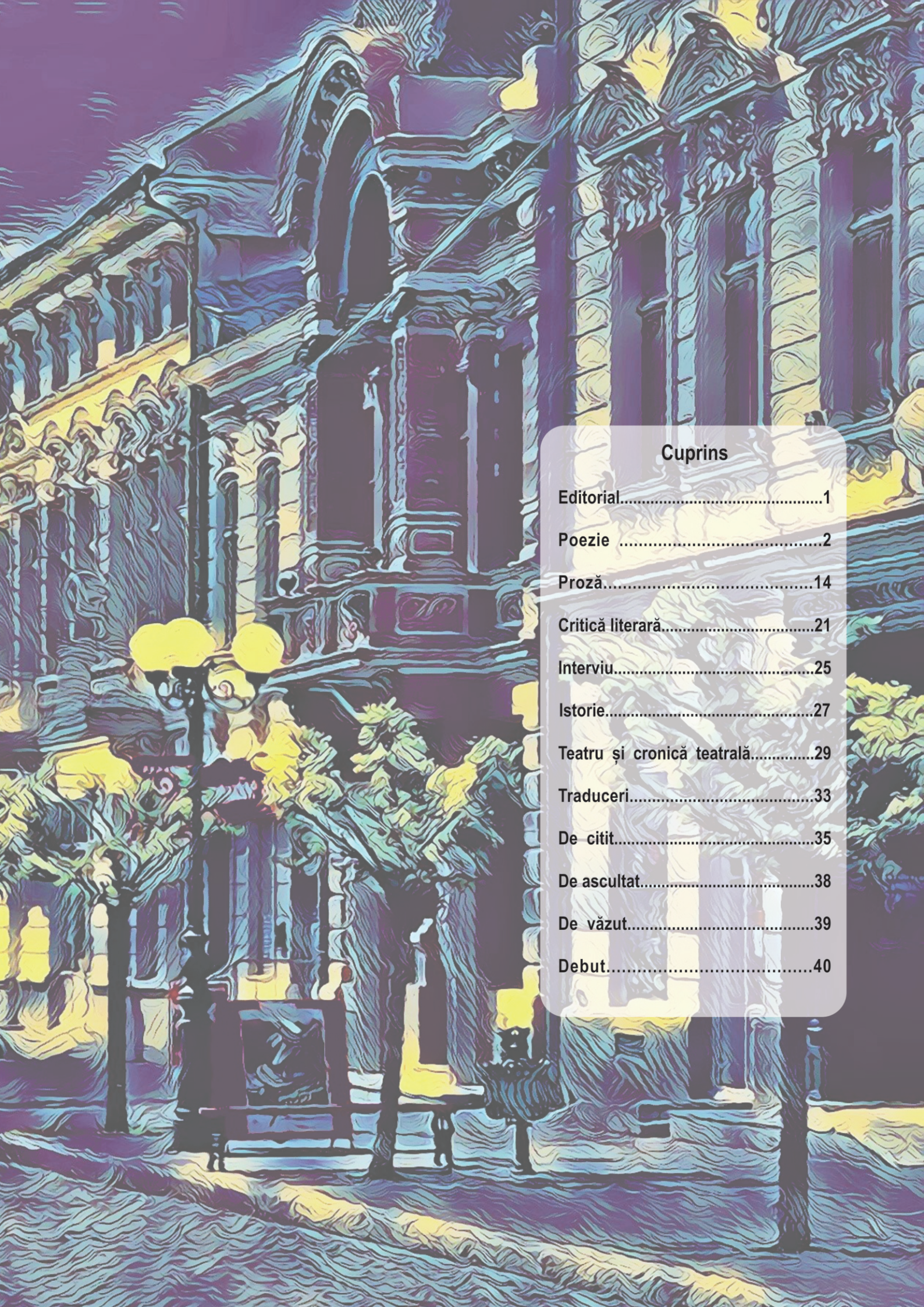

Cuprins

Editorial.....1

Poezie 2

Proză.....14

Critică literară.....21

Interviu.....25

Istorie.....27

Teatru și cronică teatrală.....29

Traduceri.....33

De citit.....35

De ascultat.....38

De văzut.....39

Debut.....40

Ucronia lecturii și a accesului la informație

Întrebarea *Ce s-ar fi întâmplat dacă…?* a generat de-a lungul timpului noi forme ale percepției prezentului. În cazul bibliotecilor și editurilor intrăm într-o așa-numită *istorie contrafactuală*, unde parcursul temporal capătă fațete diverse în care anumite evenimente nu s-ar fi întâmplat sau, dimpotrivă, altele s-ar fi aflat în fața unui alt final. Evenimentele din ultimii 15 ani au condus la o adaptare a tuturor producătorilor de informație, iar din cauza izolării produse de epidemia de COVID 19, acestea au condus la o schimbare forțată a suportului informațional. Dacă anterior perioadei mai sus menționate se putea realiza sau imagina un parcurs al evoluției editoriale și implicit al bibliotecilor, pandemia a schimbat cursul firesc al lucrurilor. Era previzibilă migrarea suportului informațional spre unul digital, dar izolarea din ultimii trei ani a condus la adoptarea pe scară largă a acestuia, sub solicitarea crescândă a sistemului de învățământ. La o astfel de presiune, atât editorii, cât și bibliotecile s-au adaptat, unii la producția de publicații digitale, iar ceilalți la diseminarea informației prin mijloace electronice.

Producția și în mod evident consumul de carte sunt indicatori ai modernizării și dezvoltării capitalului cultural de care dispune țara noastră. Nimeni nu își poate imagina lumea în care trăim fără aportul pe care cartea l-a adus în viața oamenilor. Chiar înainte de a intra în pandemie, Federația Editurilor din Europa a publicat o broșură cu titlul *The Book Sector in Europe: Facts an Figures.* Aceasta cuprinde o multitudine de statistici ce includ și alte perioade de criză (ex. 2008-2013), dar din păcate România nu se situează pe un loc fruntaș. După ce în criza anterioară aproape două treimi din numărul editurilor românești au dispărut, România ocupă penultimul loc din Europa la suma alocată pe gospodărie pentru achiziția de carte, de numai 12,6%, procent ce reprezintă cam a cincea parte din media europeană. Mai mult, statisticile de anul trecut indicau că 93,55% dintre români nu cumpără nici o carte pe an. În acest moment, când nici părinții și nici școala nu întrețin interesul pentru literatura de toate genurile, devine dificil să putem cultiva discernământul și afectivitatea în rândul elevilor.

Într-un interviu, academicianul Solomon Marcus, un împătimit al științelor educației, afirma: *Într-un sistem educațional precum cel actual, în care accentul cade pe obligația de a reține, nu pe nevoia de a înțelege, iar cantitatea lucrurilor care trebuie reținute depășește de departe limitele unei igiene a sănătății psiho-somatice a copilului și a adolescentului, lectura autentică va fi mereu defavorizată.*

De ce această non-apetență pentru lectură? Sondajele indică pe primul loc lipsa plăcerii, apoi plictiseala, lipsa de răbdare sau universala expresie: *viața te învață mai mult decât cititul.* Cred că este momentul ca atât editorii, cât și bibliotecile, după această perioadă de izolare de peste doi ani, să fructifice acest moment de *resetare socială* și să dea răspunsul potrivit la întrebarea *Ce s-ar fi întâmplat dacă…?*, iar ca răspuns să pună lectura pe primul plan pentru a crea o plus valoare intelectuală și mai ales afectivă.

Dragoș Adrian NEAGU,
Director Biblioteca Județeană *Panait Istrati*
Brăila

POEZIE

Sibiana Mirela Antoche s-a născut în anul 1962, a absolvit Liceul de matematică-fizică, *Nicolae Bălcescu*, promoția 1981, Brăila, a obținut diploma de licență la Facultatea de Ecologie și Protecția Mediului, UEB, 2010, București și masterul la Facultatea de Inginerie Brăila, Universitatea *Dunărea de Jos,* 2012, Galați.

A debutat în anul 2016 cu volumul de versuri *Viața în doi*, Editura *Lucas*, Brăila.

Alte volume publicate: *Stropi de rouă*, versuri, Editura *Lucas*, Brăila, 2017; *Buchetul de iubire*, versuri, Editura *Lucas*, Brăila, 2018; *Anotimpuri pastelate*, versuri, Editura *Lucas*, Brăila, 2018; *Clipe și îngeri*, versuri, Editura *Lucas*, Brăila, 2018; *Tangoul dragostei*, versuri, Editura *Armonii Culturale*, Adjud, 2020; *Fiul clipei*, versuri, Editura *Armonii Culturale*, Adjud, 2020; *Curcubeul muzelor*, versuri, Editura *Armonii Culturale*, Adjud, 2020.

Poeziile sale apar, de asemenea, în numeroase antologii literare și în reviste culturale din țară. A obținut premii și distincții literare în urma participării la diferite festivaluri-concurs, naționale și internaționale.

Este membră a Membră a Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România și a Ligii Scriitorilor din România.

Țipăt de căpușă

Din negură de gânduri, o lacrimă se-aprinde,
Și-n cercuri largi se-nvârte, amețitor de-apatic,
Un licăr de lumină, din ceruri se desprinde,
Zbicind ne-ndurător plăpândul zbor, sălbatic.

Broboane cad răpuse, iar ochii se-nfiripă,
Ar da să-nvioreze batiste de cenușă,
Se uită împrejur, își șterg obrazu-n pripă,
Din depărtări coboară-un țipăt de căpușă.
Își caută perechea, zvârlind priviri străine,
Sfidând tristeții focul cu patima și dorul,
Clopotnițe de iarbă bat gongul pe coline,
Visează, cu ardoare, să-și retrăiască-amorul.

Din lungu-i, dulce umblet, se-ntoarce-n colivie,
Zburdând printre puieți udați de negre gânduri,
Își stinge noaptea lampa, iar bocetele-n-nvie,
Și-un alt lăstar o rupe, misterios, din rânduri.

Mituiesc nepăsarea

Mituiesc nepăsarea să mă nască în zori
Într-o altfel de lume, fără chip, fără nori,
Să smulg iadul din piatră, să-l sfărâm în bucăți,
Să urc stâncile goale cu-o frânghie de cărți.

Căror ceasuri absurde amuțesc călimări,
Când rucsacuri cârpite se întrec în mirări?
Doar silabe nătânge stau la pândă vânând
Praful puștii de cretă, uneori, suspinând.

Plumbuite amurguri arcuiesc înserări,
Ceruindu-se-n brumă, să lucească în zări,
Se disipă lumina sub altarul umbrit
Ascuțind cerul nopții de-un amnar ruginit.

Amețesc de-ntuneric și de rouă mi-e dor,
Din salteaua de ceață pe o frunză cobor,
Să strivesc în cuvinte ce-a rămas nerostit...
Cât de-aproape e raiul și l-am tot ocolit!

Țipătul ierbii-n beția trezirii

Renaște-anotimpu-n cuibare de dor,
Cu ochii-nsetați de potopul iubirii,
Se zdrențuie geru-n migrene de nor,
Ispitind armonii în cămașa trăirii.

Nechează hoinară copita-n nisip
Și fumegă-a floare și-a ploi de cocori,
Se-mpiedică-n roua firavului timp,
Născându-i luminii hulubi voiajori.

Descalecă macii petale-n amurg
Pe oiștea neliniștii brăzdatei câmpii,
Se-adapă la sânul fântânii un murg,
Stingându-și capriciul chemării pustii.

Se-ncing insomniile-n nopți de amor,
Când spumegă sarea-n vulcanic huzur,
În mâneca lunii se naște-un fior,
Ce-mpiedică zorii să toarcă-n azur.

Se scriu curcubeie pe buze de ram,
Iar sânii-nfloririi miresme revarsă,
În pacea țesută în pântec de geam
Roire de fluturi mirabil dansează.

Din scrumul zăpezii și-al vântului nud
Răsar primăveri din arhanghelii firii,
E foamea nevralgică-a verdelui crud
Și țipătul ierbii-n beția trezirii.

Toamna lungilor vecernii

Nu mai port în mine teama de-a păși spre întomnare,
E firesc să-mi fie galben tivul fustei lungi și crețe,
Îl brodez cu foi de ceapă, deznodându-l de tristețe,
Rup din vechea sa dantelă putrezita-i destrămare.

Zbor cu aripi de egretă peste-ntinsul rece-al deltei,
Curăț trestiei privirea cenușie și mâhnită,
Simt cum umbra-i mă-nfășoară și în ea sunt strejuită
Ca-ntr-o mantie șireată, potolindu-mi chinul setei.

Scutur movul din amurguri prefăcându-l în cerneală,
Să-i fac plinul călimării ce-a secat în plină vară,
Iau din galbenul gutuii învelită-n puf și ceară
Și-mi cos nasturii cămășii și tighelul de pe poală.

Vând castane îmbrumate pe-o tarabă ruginită,
Vinețiul cer tocmește să primesc la schimb narcise,
Iau mușcatele-nflorite, le-mprumut pe-un țoi de vise,
Să-nroșească primăvara, cea pe care-o vreau ursită.

Sorb flămândă din caimacul zilelor tocmite iernii,
Din carafa de mesteacăn, ca pe vinul cel mai dulce,
Trimit gândurile negre, în saivane să se culce,
Și-mi las sufletul s-asculte toamna lungilor vecernii.

Fluturi ne-au răpit din fașă...

Fluturi ne-au răpit din fașă, sub aripi ne-au tăinuit,
Patinând pe firul ierbii, bumbi de rouă ne-au hrănit,
Grații, în mișcări dansante, legănând pătuc de flori,
Expozând luminii straiul, curcubeu zvâcnit din sori.

Pe poteci umbreau mesteceni, siluete-n alb veșmânt,
Nerăbdării i-au dat bice, sub hamac, aburi de vânt,
Marmorate diafane, lipitori de dulci pistiluri
Sărutau în oscilații, parfumate elixiruri.

Nu-și slăbeau euforia, vânători de primăveri,
Prin poiene, pe câmpie, prin livezile de meri,
Ne-au uitat în coviltire, sub umbrarul unui nuc,
Zmee-nalță, mlădioase, frunzele ce-n ierni se duc.

Clipocit de zburătoare, zorii somnoroși descind,
Pus-am clipei dezertarea, foșnet, noaptea auzind,
Încălțări pe umerașe, țesături pe calapod,
Păduricea ne petrece... fluturii în plin sinod.

Candela cu dor

Să scrii despre iubire, când sălcii plâng la mal,
Când sub imperiul morții se stinge ultim val,
Când îndurarea-i surdă și ochii-s vlăguiți
Și nicio licărire nu-i pentru cei sfârșiți?

E ca și cum zâmbești, când nouri întețesc,
Și din senin, rafale, de pietre, te lovesc,

Și cazi, răpus de coasa, bizar, neobosită,
Ducând, cu tine-n ceruri, iubirea nerostită.
Ștergi fruntea de sudoare, te scuturi de dureri,
Te copleșesc iluzii, înalți dintre căderi,
Cerșești nisip din mare, s-apuci a mai iubi,
Să guști dulceața vieții, în clipa de-a muri.

E vreme de iubire, dar nu și pe pământ,
Când sufletul și trupul se rup de legământ,
E-o vale-atât de-adâncă, lăsată-n urma lor,
Și-o dragoste arzândă în candela cu dor.

E foamete de dragoste și vară!

Mă regăsesc când ochii mi te cer,
Și nu mi-ascut dorința s-o aclam,
Pierduți îs pașii, inima-i de fier,
În umbra ce mai sper să te mai am.

Ascunzi în tine ceea ce-ți mai sunt
Și nu-ți accept vreo urmă de-ndoială,
Se joacă ploaia-n părul tău cărunt,
Iar buzele-mi te cheamă, cu sfială.

Coboară-n mine urme de-ntrebări,
Iar tainice-adevăruri sparg misterul,
Întrezăresc peronul unei gări,
Privesc în lung, văd șinele și cerul.

Valiza cu iubire-i nicăieri,
Iar cea cu dor e doldora crăpată,
Iluziile-mi cresc și-mi dau puteri,
Fântâna cu descântece, secată.

Revino până nu e prea târziu,
Se sting cărbunii, jarul o să piară,
Doar clipei îi miroase a pustiu,
E foamete de dragoste și vară.

Este încă vremea...

Mă dezbraci de noapte și în sori mă-mbraci,
Ascuțindu-ți pașii de-ai mei ochi buimaci,
Este încă vremea, când în tine-adorm,
Răvășindu-ți carnea până-n ultim țărm.

Mă rănești cu-alinturi, mă privești cu-asalt,
Dezmierdându-mi părul fără să tresalt,
Este încă vremea, când ne-ajung zăpezi,
Spulberând troiene-n vântul ce-l sfidezi.

Mă ascunzi de ploaie și de nori buimaci,
Înflorindu-mi sânii-n vâlvătăi de maci,
Este încă vremea, când iubind vânăm
Roua-nveninată, iarba s-o uscăm.
Mă hrănești cu vise, mă orbești cu flori,
Ține-mă în vene, crește-mă-n fiori,
Este încă vremea, când un singur trup
Are gustul mierii, dulce, de la stup.

Mă supui trăirii, mă trăiești supus,
Scufundată-n gânduri, galeș m-ai sedus,
Este încă vremea când, încărunțind,
Ne găsește clipa-n fagure, iubind.

Ți-am pictat bujori pe nasturi

Ți-am pictat bujori pe nasturi, primăvara s-o-nfiezi,
Ploii i-am oprit cadența, curcubeie să vânezi,
Cu-abanosul din pupile, cai sălbatici am chemat,
Pe potecile iubirii, iarba crudă ne-a-nhămat.

Verzi tălpici călcau poteca aburindă de-un sărut,
Crengi diforme furau pulsul mugurului nenăscut,
În surdină, chefuiau pe-un picior de toporaș,
Mierea dulcea-a buzei mele, peste trupul tău golaș.

Chicoteau sub coama serii, portative pătimașe,
Asmuțind cu biciul praful, cetele de vânt hăitașe,
Logodiți de ploaia rece, într-un leagăn de stejar,
Tăinuită-n pântec clipa, dragoste fără hotar.

Mi-ai picat ispită-n piele, ți-am lipit amor pe cord,
Pribegind din zori în noapte, dinspre miazăzi la nord,
Ți-am fost salcie-fecioară, mi-ai fost țărmul nesfârșit,
Am sudat potcoave-n palme și-n iubire am trăit.

Mi-ai furat fiori din zâmbet!...

Mi-ai furat fiori din zâmbet, la rever să-ți fie flori,
Coji de pietre-ți ghiceau gândul, ceru-l descălțai de nori,
Orbii dezlegau sărutul, stele ne priveau peascuns,
Scăpărând scântei din irișii, ochii s-au întrepătruns.

Râura, sfios, amurgul, draperii de mov cădeau,
Îmi lipeai amor pe buze, gleznele îmi tremurau,
Sub sacou musteau dorințe, pe-ai tăi umeri ațipeam,
Dormeau corbii în hamace, contopiți îngemănam.

Se suda coapsă pe coapsă, dănțuiau mâinile-n păr,
Frunze verzi, insomniace, îngânau vântu-n răspăr,
Își spăla în rouă iarba, barba fire-și pieptăna,
Umezi, pașii ni-i treceam peste cerga ce-asuda.
Se topea liniștea nopții, limbi de foc se ridicau,
Trăgeam voalul dimineții, și pe cai încălecau,
Sărea soarele-n opincă, înfrățea-n galop iubirea,
Porumbei în albe rochii anunțau de zor nuntirea.

Să scrii o carte!...

Cuvintele devin pietre când mușcă din om, dar pot deveni diamante când zborul le este înalt și îmbracă dureri în mătase. Cresc odată cu noi dându-le sens și virtuți. Sunt stâlpi la porțile sufletului, uneori din granit, alteori din nisip.
Le culegem sămânța când penița se lasă purtată de vânt mângâind azurul din buza călimării. Și filă cu filă înalță un dom de hârtie, legat cu sfoară și botezat în baia de lumini ale tiparniței.
Travaliul nașterii unei cărți începe cu mult înainte de prima silabă. E ca o potecă șerpuindă de munte, unde din când în când ne oprim să tragem aer în piept, ca apoi să ne urmăm drumul cu elan spre crestele muntelui.
Să scrii o carte e ca și cum ai picta pereții unei biserici, ai ridica mănăstiri din lemn sau ai frământa în covată pâinea și ai coace-o în vatra încinsă.
Să scrii o carte este o binecuvântare! E darul lui Dumnezeu, de care se vor bucura ochii celor însetați de lectură.

Sub sacoul de duminică...

Sub sacoul de duminică, primăvara brodează, în filigran, nasturi de plumb. Dantelării de nouri, tivite pe buza cerului își etalează în degradeuri de fum și voaluri de ceață, indispoziții tenebroase, dezbrăcând soarele de lăncile strălucinde, sugerându-i să moțăie cât ploaia își scutură ultimul strop.
Primăverii, dezvelite de aura-i strălucitoare, îi tremură nerăbdarea de-a răscoli miresme și a le

vinde vântului pe-un cancioc de urzici. Cu sabia în teacă îmbărbătează oștirea de flori, înfruntând ghemul nebulos de frisoane amprentate în balansul plecării și-al neplecării anotimpului alb. Orgoliul iernii sugrumă amigdalele grenadelor de muguri ce stau să plesnească în zalele de omăt, cerând recompensă o vatră de lumină, să nu se ofilească Edenul.

Când ultimul cojoc se lasă dezbrăcat, cerbii vor bate coarnele de clopotul pădurii dând vestea răstignirii nămeților virgini pe buturuga muntelui, la poalele apelor repezi și reci.
E forfotă-n crânguri, iar ceru-i aproape limpezit, căci cenușa s-a disipat la cântul angelic al fluierelor din lemn ale ciobanilor. S-au împăcat anotimpurile, răsună ecoul mirabil al văilor!
E soare-n cămașa stropită în zori de roua ce-acoperă iarba!

Zâmbetul lui Dumnezeu

Mușcăm din alb cu dinții de lapte, rotunjind unghiurile ascuțite ale lumii, ascultând din mers zborul persărușilor.
Ne trezim mestecând cuvintele. Orizontul nu mai este vertical, iar ochii îl privesc ca pe o șină de tren pierdută-n aburii locomotivei. Prindem obrajii cu mâinile goale și-i înroșim până se crapă de ziuă. Uneori, ne-mpiedicăm de cojile cărnoase de portocală, iar mai târziu de blondele aripi ale bananelor coapte. Trupurile viorilor așteaptă brațele stejarilor să le cioplească și, mai apoi, să le fie mirese cât în coajă iubesc.
De-ar fi mai aproape Soarele l-am rupe-n felii și l-am împărți la orfani, să le crească părinți din copaci, iar din pletele ierbii, bunici. Sub albastrul de cobalt al cerului am înfășat destinul în scutece uscate și l-am urcat în turnul de fildeș al greierilor, să-i țină de urât când se-abate furtuna. Am tras viața la indigo și nu ne-ncumetăm să deșelenim ce-am înrădăcinat de timpuriu.
Au înflorit magnoliile, mamă! Dă-mi voie să-ți așez o floare pe obraz, să-ți fie icoană în ceruri, să poți să te-nchini, căci pe pământ e potop!
Ce tulburi sunt apele acestui mileniu și cât e de vânăt amurgul!...
Numai Dumnezeu mai poate zâmbi din spatele tristului curcubeu!

Făptură sculptată-n petale de flori

Cu tivul desculț al cămășii de noapte, femeia adoarme pe-un petic de cer visând că iubește și este iubită... de oameni, de ploaie, de soare, de nori.
Esență de grație, pictură divină, făptură sculptată-n petale de flori, cu ochi sclipitori ca perlele mării și gene ca firele ierbii în vânt, cu brațe din aripi măiastre de fluturi, aceasta-i femeia iubită de zei. Vreo pană de vultur de-i zgârie fruntea, va geme în cetini pădurea de brazi, va cădea amurgul cu mult mai devreme, va curge venin din salteaua de nori, iar colții tociți pe muchii de pietre vor sparge tristețea în cioburi de-argint.
Nicio umbră nu-i piedică în ochii femeii, nici patimi n-adorm de-ndârjirea-i măreață, nici cuie-n asfalt nu-i sperie pașii.
În lada de zestre, femeia-și adună amintiri de mătase și lacrimi de fier, furtuni doborâte, adieri măiestoase, trecutul, prezentul și-un dram de mister.
E înger? E demon? E Fata Morgana?
E zâmbetu-ascuns în ploaia de stele!

Dansez menuet pe firul de iarbă

Dansez menuet pe firul de iarbă, chemând fluturii, să-mi revăd primăverile cu aripile lor înecate în fântâna curcubeului. Îmi opintesc ochii în smaraldul crud al frunzelor, tresărind de viclenia vântului ce arde pătimaș luciul neșlefuit al pietrelor.
Descalec gândurile din chivotul ferecat al sufletului, în catedrala nerostită a cuvintelor. Puzderie de vise năvălesc din seva plângătoarelor sălcii, precum cascadele ropotinde în căușul dantelat al apei.

Ghemuitele patimi privesc ancorate în ivărul porții lui Dumnezeu, socotindu-mi trufașă îndrăzneala căutării dorințelor în petalele fiecărei flori. Cât de oarbă mi-ar fi așteptarea, vor exploda când soarele va mângâia zbuciumul fiecărei lacrimi, strălucind în ciuda plumburiului ceresc.
Bat clopotele primăverii, iar miei pasc iarba, de-o clipă, născută! Dumnezeiască zidire, anotimp croit din parfum de femeie! Anotimp de iubire, anotimp de trăit, anotimp fără temeri, anotimp fără chip!...

Cad umbre pe-aleile pavate cu flori!...

Ferestrele primăverii au șters urmele fulgilor de nea cu mănușa matlasată a vântului. Deschise larg, au primit razele strălucinde ale soarelui, alungând ultimul bulgăr de ger, în dimineața unei zile brumate. Colții ierbii au înfrățit în verdele crud al învierii, rochițe dantelate ale curcubeului de petale își etalează garderoba luxuriantă în miresme amețitoare, înnobilând văzduhul într-o spectaculoasă aură.
În liniștea nopții se aud trilurile privighetorii, care nu-și coboară ochii din cupola argintie a cerului, până când întunericul îi înmoaie glasul, ghemuindu-i ciocul sub aripa clipei.
Curândul aduce cu el răsăritul dornic să răstoarne clepsidra timpului, să poată erupe ca un vulcan de dincolo de orizont. Un glob rumenit, cu coama în flăcări, înghesuie noaptea în coșul de fum al tăcerii.
Se crapă de ziuă, iar roua coboară pe limba somnoroasă de pământ. Clopotele turmelor bat sacadat, trezind universul buimac din letargia unei ierni nesfârșite. Divinul îmbracă schelete de lemn în salbe virgine de nasturi.
Cad umbre pe-aleile pavate cu flori și ninge angelic în luna lui mai!

Te pierduseși de mine... Mă pierdusem de noi...

Te-am căutat în fiecare lacrimă a ploii, dar erai prea departe să auzi clopoțeii, ce zornăiau când amiezile ardeau în flăcările soarelui. M-am oprit pe-un petic de umbră, să-mi adun gândurile rătăcite, să le-arunc în rucsac și să-mi caut de ducă. Simțeam văpaia pământului cum bate la porțile sufletului, dar nu-mi opream pornirea, ci măream pasul, să pot să te-ajung din urmă.
Mai ciupeam din mers o fărâmă de vară, pieptănând cu ochii firele ierbii, pe-alocuri îngălbenite, în speranța că aproapele stă ascuns în pântecul nemărginirii. Cu mâinile aburite îmi descalțam tălpile obosite de umblet și le-necam, până la glezne, în parfumul sudorii.
Prinsesem gustul alergării, neștiind că zadarnic îți căutam urma. Erai prins în pânza de păianjen a lumii. Purtai pe umeri sărutul buzelor mele, iar în brațe, abia de mai puteai ridica păcatul uitării.
Mă dezmierda cerul ce-și dezbraca șovăielnic albastrul, dar neputându-i opri amurgirea te pieduseși de mine, mă pierdusem de noi...

Vine o vreme...

Vine o vreme când ochii trag funia umbrei și-o leagă de stâlpul cenușiu al tâmplei, clătindu-ne pleoapele în baia de aburi ai luminii. Supuși mărturisirii recunoaștem că bocancii ne-au strâns câteodată, că norii ne-au umbrit aleile înflorite, că nopțile albe ne-au maturizat zâmbetul, că fluierul lacrimii a născut primăveri.
Am înviat cu fiecare patimă, cu fiecare palmă primită pe nedrept, cu fiecare ușă închisă înadins, cu fiecare rană săpată de ploaia de cuvinte dospite în venin.
În carne și-n oase stau cuiele crucii, din clipa întâlnirii noastre cu cerul. O ducem pe umeri, într-o liniște aproape absurdă.

Fiecare își desface aripile și zboară într-acolo unde destinul i-a fost cioplit în bulgări de rouă.
Dumnezeu ne-a arătat calea, în noi stă puterea să nu-i dezamăgim răbdarea, în ciuda a tot ce-i potrivnic!

La facea ta, femeie!...

La facerea ta, femeie, s-au adunat toți îngerii cerești și-au croșetat, din firul ierbii, păru-ți mătăsos și suav, iar din mugurii primăverii, nurii-ți obraznici și chemători, ce miros ademenitor a iubire.
Din petalele trandafirilor ți-au zugrăvit obrajii rumeni, iar buzele, din pulpa murelor coapte. Au smuls din vitraliile curcubeului, albastrul, verdele, căpruiul și negrul-tăciune și ți le-au plombat în două sfere gemene, de o parte și de alta a chipului.
Ți-a șlefuit tenul cu pana maiestuoasă a unei egrete, dându-i candoare și finețe. Apoi, ți-a croit trupul, femeie, după silueta discretă a unei chitare, să te poți arcui, când iubirea te cere.
Degetele ți le-au sculptat din fluierul unui stejar bătrân, să fie trainice, să poți dospi cu ele pâinea din covată. Pașii ți i-au pictat cu pletele sălciilor înmuiate în dulcele must al strugurilor. Gleznele, deloc neglijate la facerea ta, femeie, le-au botezat în fânul proaspăt cosit, pendulând odată cu coapsele, timpul ce trece aivea peste tâmplele tale!

Ne-ncalță pământu-n cojoace de lemn!...

E-atâta primăvară-n salteaua de flori, încât pomii fac risipă de petale. Și-atâta miros de rășină de brad, cât să tămâi tot universul. Colace de salvare, îmbrăcate-n ramuri de brad, încărcate-n buchete din pânză de steag, petrec tihnite cortegii funerare pe drumul de neîntoarcere.
Tăcerea se așterne peste ochii celor vii! Lacrimile au prins gustul veninului de șarpe, căci saramura a rămas doar un mit. Ne prefacem în orbi când clopotele răsună și-ascundem sufletul în batiste, păcatul să ne fie iertat!
De-ar fi să auzim gândurile aproapelui, vulturii ar porni cruciada, iar din visele noastre-ar rămâne un ceaun ruginit de firimituri.
Fluturi albi fac de gardă-n spitale, sub aripile lor neștiind că-i ascunsă lama ascuțită a coasei. Atât de gingaș își leagănă zborul, de n-ai crede că-s vizitiii calești lui Dumnezeu! Cu fiecare palmă lipită pe obraz se deschid pleoapele cerului, așteptându-ne să ne spovedim!
Ce-nseamnă, moarte, o secundă? Sentința-ntre a fi și a nu fi? Ne-nfiezi din brațele mamelor, crescându-ne sub ochii tăi flămânzi. Ne dai un timp, să fumăm din plin pipa vieții, dar nu ne-nveți că scurtezi mosorul cu fiecare zi.
Ce crudă-ți este menirea și câți dintre noi te-or ierta?!
Iar când va fi să fie: Ne-ncalță pământu-n cojoace de lemn, să ne țină de cald când adâncul ne cheamă!...

Sibiana Mirela ANTOCHE

Elisabeta Furtună este absolventă a Facultății de Filologie, Universitatea *Alexandru Ioan Cuza* din Iași, de asemenea absolventă a cursurilor de Formator în Psihodramă din cadrul Societății de Psihodramă *J.L. Moreno* Cluj.

A publicat volumele: *Recurs la trecut*, Editura *Sfântul Ierarh Nicolae,* 2017 - roman subiectiv; *Poeme în trei stihuri*, Editura Scriitorilor, 2018 – haiku sui generis; *B.A.S.M. Vară la Bușteni*, Editura Scriitorilor, 2019 - carte pentru copii; *Portret în oglinzi*, Editura Scriitorilor, 2020 - poeme.

Textele sale au apărut și în antologiile: *Vis cu Nichita*, vol. XI, Editura *Ro.cart*, 2020; *Lirica unui miez de toamnă*, A.S.P.R.A., Editura *InfoRapArt*, 2021.

Ardere

Azi muntele mă arde a dor,
marea mă arde-a durere,
semnele mă ard a cuvinte
înșirate pe-o sfoară subțire
acrobatic valsând
peste prăpastia dintre tine și mine.
Auzi? Durerea mai hâdă ca spaima
mă trage spre ea,
muntele-mi spune: Stai, nu te duce!
marea îmi strigă: Pleacă de-acolo!
Gândul, nălucă cu umbra-n spinare,
mi-atinge aripa cu care stau agățată de zbor
și-mi fură semn și cuvânt
și eu cum să-mi mai scriu poezia,
cum să mai cânt?
Răstignesc silaba
dezbrăcată de-ntuneric
pe cruce, unde-s răstignită
și eu între tine și Dumnezeu.

Când voi ajunge să râd

Născută la o margine de lume
din nesomn și din veghe,
ușile răsăritului s-au deschis
fără zgomot și fără să știu.
Să scap de ursitele rele,
mama m-ascunsese-n inima ei,
la vedere-a rămas multă vreme
doar un chip de copil,
ploile mă creșteau ca pe-o floare de colț,
n-am întrebat niciodată
pe unde pașii fuseseră plecați înainte,
și nici de ce s-au oprit
la răscruce de timp și de îndoieli.
M-am prefăcut adeseori că nu văd
cum sufletu-mi nu știe să cânte
stând atârnată de-un trecut
care umblă prin răni,
ades diminețile mi-au fost mute,
nopțile cu răstigniri de-ndoieli.
Când voi ajunge să râd de durere
și când voi pleca din trecut
promit să renasc într-un ultim sărut
ascuns de rana țipată
a unui destin prin care
doar Dumnezeu știe să umble.

Umbra

Umbra, nevrând să-mi ierte curajul
de a purta de pe un mal pe altul
corăbii de hârtie, pitită în cuvinte,
în apele oglinzii m-a atârnat captiv.
Prinsă în stihul răsturnat în oglindă
caut ieșirea, cătușa sfarm cu fiecare vers,
întorc tiparul ca să găsesc cărarea,
dar litere, cuvinte ori gânduri rostuite
mi-ntunecă ochiul, mă ferecă în umbră,
îmi tulbură oglinda, albul devine negru,

îmbrățișări de negru cu sunet de alb
în ochiul meu fac pârtie prin vers
și-mi fugăresc nesomnul pe care-l pasc
de ani, ca să-mi răscumpăr vina
de a-mpleti lumina în corzi de lutier.
Umbra, în jocul viclean cu apele oglinzii
îmi fură iar cuvântul și-l dăruiește sieși.
Aștept să vină noaptea când umbra,
îmblânzită de lună, va deveni amorfă
și-oglinda-mi va întoarce din apa ei cuvântul.
Atunci abia lumina mocnește în stihul dăltuit!
Sisific e drumul, punte mă face silaba,
iar universul palpită în vers drămuit.

Pași înapoi

Am făcut pași înapoi
m-am așezat la un colț de iluzie
s-adun în palme plânsul macilor
presărați în lanul neputinței
din care-am uitat să mai plec,
vreau să mă-ntorc, dar nu mai găsesc
nici cărarea ștearsă de timp,
nu aud nici ecoul întoarcerii.
Ploaia ce cade întruna de ieri
biciuie urmele pașilor
gonind amintiri de pe tălpile goale
lipite de caldarâmul smereniei.
Crezusem că-i încă devreme
să spun că-i mult prea târziu!
Cai verzi, fantomatici,
în uimire-atârnați necheaz-a
cădere rupându-și umbra
din pereți desenați peste
oboseala din rănile mele.

Actorul

Își drapase ființa cu ecourile
ultimului rol aruncat de sorți
pe scena teatrului jucat
cu casa închisă și privea sala.
Păsări de pradă își întindeau din staluri
ghearele fâlfâindu-și din aripi nesațul.
Tăcerea lui din necuvinte născută
le-ncordase auzul făcându-le să pară
exemplare-mpăiate înșirate oblic
pe scara cândva verticală
pândind pribegia cuvintelor sale.
Cu înviclenite fâlfâiri l-ademeneau,
din obișnuința de-a smulge cu ciocul
lumina, să-l facă să iasă la rampă.
Iar el, actorul, a-nceput să declame:
Ați privit timpul scăldându-și
trupul cu respirații sălbatice
în necuvintele mele priponindu-și
galopul secundei în pomul vieții.

Dublu

I-am dat visului natură spectrală, corp
și l-am făcut om cu două fețe.
Am făcut dintr-o sincopă a lucidității
un diurn și un de-a-ndoaselea.
Și? m-a-ntrebat cu mirare primul,
trecător clandestin prin fața vieții mele
mergând la pas, nu se grăbea niciodată,
iar când ajungea în dreptul meu
înnopta enervant cuvintele
în fumul pipei din care trăgea. Și?
Diurnule, nu știi ce-nseamn-a visa,
și n-ai cum să-mi furi poezia!
Inima ta e câine furios, latră
să alunge, dar mârâi degeaba,
te-am agățat în plasa de vise și
fac cu tine ce vreau, te exorcizez,
nu-mi vei îngenunchea cuvântul.
Și-a doua zi, pe-nserat, trecând cu-același pas,
și-a păstrat totdeauna mersul egal,
era de-a-ndoaselea, l-am prins sub pleoapă,
l-am trecut prin lacrimă și i-am șoptit:
Ne vom întâlni astă-seară sub lună,
la marginea luminii unde copacii,
adormiți de oboseala de-a naște muguri,
au devenit bănci de vise, iar eu, îți promit,
voi dezghioca tăcerea ca s-auzi cum
se rotunjește visul din care te-am plăsmuit.

Poveste despre tata și bunica

Pictase atâtea trepte, totdeauna de jos în sus,
încât mâinile lui mă dureau a lemn de mesteacăn,
lemn alb, meșterul Ion, lemnarul satului,
spunea totdeauna că-i bun doar pentru cruci
să facă lumină în noaptea celui care pleacă.
L-am privit toată vara aceea în care doar trepte-n
urcuș a pictat, trepte albe, ca lemnul de cruce,
încât toată casa a-nceput să miroas-a tămâie.
Treptele creșteau, iar în casă mirosul de tămâie
se-mpletea cu mirosul de busuioc sfințit,
am crezut că-l adusese bunica, de la biserică,

dar mirosea a busuioc verde și ea, în vara aceea,
a stat la pat, nu se văita de nimic, doar îl privea
pe el cum împletea pe hârtie trepte și funii
trepte și funii și ea se-nchina să le termine
până-n toamnă să poată pleca, obosise
de-atâta așteptare și nu știa dacă mai poate
să urce, funiile fâlfâiau ca prapurii care-nsoțesc
morții la groapă fâl la dreapta, fâl la stânga
și-i era frică să-i nu-i tremure cărarea,
să nu-ncurce drumul și să cadă-n hău.
Când tata a terminat de pictat trepte și funii
bunica l-a chemat la ea și i-a spus:
să trăiești mamă, mi-ai terminat scara,
de-acuma mă duc, să ai grijă de-ai tăi!

O femeie plângea lângă zid

O femeie plângea lângă zid
și legănându-și trupul se tânguia:
fărădelegea mea eu o cunosc și
păcatul meu înaintea mea este pururea,
n-am loc unde să mă ascund, căci mă însoțește
în toate cărările hula în care m-am îmbrăcat.
Cei ce prin preajmă treceau se mâniau și
ocărau că le iese în drum cea care e necurată
stricându-le liniștea și mersu-nainte.
Trecând în ziua aceea pe lângă zid și El
și auzind tânguirea, s-a abătut din cale
și apropiindu-se de ea i-a zis atingând-o:
Iertate-ți sunt păcatele, femeie!
Cine ești tu să-mi dai ce-i cu putință
numai la Tatăl? a întrebat aceasta ridicând
ochii speriați de porumbiță, iar ucenicii
i-au văzut atunci chipul *de crin între spini*
și-au amuțit de uimire. El a trecut mai departe
spre Betsaida cu cei ce-L urmau, iar ea,
înțelegând Cine ierta, din clipa aceea a știut
că s-a făcut mlădiță cu roade și a mers după EL.

Țărână-mpietrită se tânguia

Aripa înserării îngenunchiase sămânța luminii,
limba nopții, clopot de rugă, începea să vibreze,
muntele-ardea cerând îndurare pentru cei cărați
în spinare.
O nălucă, fărâmă, nimica toată de om,
țărână-mpietrită,
își stingea durerea bând din luna cu ochii deschiși
devenită deodată scară de apă ce urcă din treaptă
în treaptă
spre vârf tăind, rânind cerul cu gândul de-a
smulge din el
mângâierea, iertarea, îndurarea, pierdute în jocul
vieții
de-a neputința și umilința, de-a nendurarea și
neiertarea.
Se tânguia: Vreau să m-auzi, Doamne, Doamne,
m-auzi?
Știu c-am greșit! Într-o demultă vreme, Doamne,
ți-am scris
la o răscruce de petale pe floarea pomului din rai
ca să-ți condamn - și tu să știi - și alungarea și
neîndurarea,
greul și moartea, frica și clipa ce-n mine
se-mpleteau a plâns.
Da-n noaptea asta pe sub lacrimă de lună,
Doamne,
mă ia de mână, despovăreaze-mă, du-mi pașii la
pășunea Ta,
prinde-mă ram de pomul din Grădină și-nvață-mă
să-nmuguresc cuvântul Tău pe rana mea bătrână!

Vreau să mă reazem, Doamne, de Tine

Drumul mirosea a rană adâncă
miezul nopții trecuse de mult,
perna-mi căzuse în apă de sub tâmplă,
eu înotam spre corabia care pleca fără noi
trăgându-Te după mine din doliuri trecute
în care se-necaseră luminile malului meu.
Cuprinsă de spaimă strigam:
Vreau să mă reazem, Doamne, de Tine,
am obosit de atâta vâslit, dreapta mi-e frântă,
cărarea de apă se face de lut și, uite,
vezi, copacii năluci din funii de apă
se-ndepărtează de mal, trupul lor,
scară spre Tine, e doar umbră și vis
și eu, Doamne, nu pot să mă-nalț,
mă-ngroapă unda secundei val după val.
Deodată apa e groasă, a jale miroase,
a cui ruginit, plin de sânge, miroase-a durere
pădurea de lemn pentru Crucea Răstignitului pe deal.
Doamne, drumul plânge-n patru răni,
patru cuie-n patru zări, două lemne
prinse-n carne și-o coroană de fuioare
mirosind a flori de jale, Doamne,
Doamne, reazemă de Tine, Doamne!

Elisabeta FURTUNĂ

Violeta Craiu (nume real Georgeta Cârjan) s-a născut la Brăila, fiind rudă prin alianță cu poetul dobrogean Panait Cerna.

De-a lungul timpului, a publicat: *Anemona*, Editura *M.T.M. Prodesign* Brăila, 2001; *Două poveşti – copile, drag îmi eşti!* Editura *Olimpiada* Brăila, 2002 - trilingv; *Poveşti adevărate*, Editura *Ex Libris* Brăila, 2002; *Agonia fericirii*, Editura *Edmunt* Brăila, 2003; *Anotimpuri în mov* - povestiri pentru adulţi, Editura *Edmunt* Brăila, 2006; *Muze sub aparenţe* - poezii, Editura *Fundaţia Libra*, Bucureşti - colecţia *Poesis*, 2010; *Versuri rătăcite în Balta Brăilei* - poezii, Editura *Pim*, Iaşi, 2014; *Agonia fericirii*, Editura *eLiteratura*, București, 2016; *Muze sub aparenţe/ Muses in diguise* volum bilingv, român - englez, poezii, Editura *Timpul*, Iași, 2018; *Alidada* - poezii drumărești, Editura *TipoMoldova*, Iași, 2019; *Spațiul liric* - Antologie de poezie românească contemporană din sudul Basarabiei, Editura *Irbis*, Ismail, Ucraina, 2021; *Spațiul liric* - Antologie de poezie românească contemporană din sudul Basarabiei Editura *Pim*, Iași, 2022, ediția a II-a; *Inima vinului verde* - poezii, Editura *Sympoesium*, Iași, 2022, volum trilingv, română - portugheză - engleză; *La masa lui Fernando* - poezii, Editura *TipoMoldova*, Iași, 2022.

Se remarcă, de asemenea, prin lucrarea științifică *Schiță pentru o monografie a comunei Stăncuța, județul Brăila*, Editura *Proilavia*, Brăila, 2015.

Colaborează cu mai multe publicații din țară și din străinătate, este inițiatorul proiectelor culturale *Dialoguri lirice la Dunăre* (2017-2018) și *Interferențe culturale interetnice* (2019).

Pentru contribuția sa literară primește numeroase premii și distincții.

Este membră a Uniunii Scriitorilor din România, Filiala Iaşi.

*

nu te mai pot aștepta, viața se scurge

îndrăgostită sunt de când te-am văzut
unde fuge inima ta de nu mă vede
unde fug sentimentele care ne-ar putea uni
ți-ai putea justifica indiferența
același bărbat rătăcit printre labirinturi
de care nu se lipește niciun loc
nici dragostea unei femei
nebună după tine

iubesc un aventurier,
rostesc vorbe adormite
fără spațiu între cer și pământ
picături de miere, suspinele
n-ajung la tine pe aripi de vânt
nu-ți schimbă destinul, nici marea dezlănțuită
nici tinerețea îngenuncheată la umbra unui vis
ce pierdere, ce câștig
las totul pentru tine

mâinile și gândurile întinse prind așteptările
sacrificiile în stare de colaps înghit cuvinte de iubire
rostogolite printre planete și peste respirația ta
jur că te voi găsi oriunde ai fi
într-un oraș uitat iubirea va prinde contur

pe pieptul tău lacrimile mele, buzele tale
un miracol dincolo de tristețe
o bucată de rai, o promisiune
când erai atât de indispensabil

*
zâmbetul tău arcuit precum o barcă
ține inima răsucită ca-ntr-o gheenă
două note muzicale și un saxofon răgușit
țipă sacrificiul neputinței
paralizată de o emoție dureroasă,
nu-ți puteam vorbi, cu suspine de stâncă
te-auzeam când gura ta-mi șoptea:
poveștile rămân doar povești de dragoste,
aventuri,
o joacă de bărbat tânăr, ne-nțeles

ce pasiune nespusă și ce tăcere absurdă
adormeam pe țărm ținându-ne de mână
într-o barcă părăsită
marea ne uda cu stropi de gheață coapsele fierbinți
sărutările se-ascundeau după luna plină
palmele prindeau din zbor licurici,
iar iubirea înmugurită se pierdea în eter
tristețea ne-nsoțea uitând primăvara
din trupurile necoapte încă

briza mării accentuează neliniștea mea,
părul răvășit de vânt, mângâierile noastre,
o femeie ca mine aleargă secundele
atât de aproape de trupul tău
și deciziile proaste pentru o iubire crudă
nu văd spectacolul pasiunii
sunt în extaz, inima modelează melancolia
o iluzie se conturează pe poarta așteptării
te doresc, te iubesc

*
ursită sau întâmplare,
în visele mele mă îmbrățișezi cu tandrețe
imposibil de atins o poveste de iubire adormită,
la un pas de fericire printre stele
ne mișcăm pe melodia unui vals nepământean
câte vieți să te mai aștept
ești soarele meu îți spuneam și râdeai
umple-mi nopțile cu gesturi tandre
înainte de plecarea ta
nu adânci tristețea ce te-apasă
în zori umple-mi patul cu flori
și așază-mi pe buzele umede căldura ce-mi lipsește
potolește uraganul din în sufletul meu zbuciumat
doar tu poți să mă schimbi
să transformi umbrele noastre
în libertate și sărutări pasionale
au fost femei care te-au mințit,
iar eu plătesc pentru ele

încinsă de sentimente nebune,
ard de dorință în tăcere
plutesc cu răsăritul la orizont
un joc periculos, un suspin tăios
un gol umplut cu prezența ta într-un timp ireal
nu mai respir minutele și viața
visele încâlcite se destramă
casa tânjește după noi
și canapeaua cu perne albastre

Violeta CRAIU

PROZĂ

În spatele ușii

Pe profesorul de istorie Baltazar Naca nu îl mai lua nimeni, de ceva vreme, în seamă. Nici măcar propriii elevi nu-l luau în serios, și nici de simpatizat nu prea erau mulți amatori să o facă. Motivul era unul oarecum simplu: era surd. Ce-i drept, nici el nu se străduia prea mult să intre în grațiile celorlalți: propria persoană îi era mai mult decât suficientă, așa că trăia în lumea lui, fără să manifeste vreo curiozitate anume, doar cel mult atunci când primea câte o scrisoare de la vreun coleg, stabilit în cine știe ce colț de țară. Ce scria în ele nu interesa pe nimeni! Mai mult ca sigur lucruri banale, amabilități leșinate și felicitări de convenienței cu ocazia zilelor de naștere sau de Paște și Crăciun.

Nici acea dimineață nu părea cu nimic ieșită din comun. Profesorul se trezise însă cu o stare de agitație care îi era necunoscută. Nu ținea minte să fi simțit așa ceva până acum, nici măcar acum patruzeci de ani, când Ioana, fata preotului din sat, i-a zâmbit de la fereastra casei cu zorele, pe lângă care trecea în drumul zilnic spre școală. Starea de nervozitate părea că se acutizează atunci când se apropia de ușa dulapului în care își ținea, într-o ordine perfectă, cele trei costume – negre, evident, șapte cămăși albe subțiate de atâta purtat, două cravate și două perechi de pantofi. Până la urmă, exasperat, deschise ușa dulapului. Nimic! Chiar nimic! Negrul împânzea spațiul din mintea lui. *Ce este cu imensitatea asta de negru?* fu începutul unui gând, dar care dispăru la fel de repede precum apăruse. Sau poate că de fapt negrul era răspunsul. *O gaură neagră? O cameră încăpătoare, lipsită de lumină? Un zid negru?* își zise privind înainte, dar fără să vadă. Stătea, aparent calm, chiar în pragul ușii. Nu îndrăznea nici măcar cu un deget să atingă negrul. În cele din urmă oftă, închise ochii și străpunse negrul cu ambele picioare, mâini și pe urmă cu tot trupul. Observă mirat că nu cade nicăieri, așa cum se aștepta, că energiile dinlăuntrul lui nu se schimbă, că lipsa luminii nu o simțea atât de acut. Mult mai încrezător, deschise ochii. O strălucire albă îi năpădi ochii și-l făcu să clipească des, până la lacrimi. *Ăsta e soarele. Clar. A fost eclipsă. Sau poate am orbit. Sau până acum am fost orb și acum mi-am recăpătat vederea. Aberez, desigur! Am sinestezie. Fac ce vreau cu realitatea mea. Uite: chiar simt un miros de vanilie sau parcă e portocală.* Închise ochii și făcu doi pași în urmă. *Uite, acum e negru. Miroase a ananas. Dar oare ce se află în spatele ușii? Portocale sau ananas? Alb sau negru*? Deschise ochii încă o dată și se uită din nou în jur. Totul părea transparent, dar nu se miră de cele văzute. Era ca și cum se așteptase

la acest rezultat. Și Baltazar Naca făcu ceea ce nimeni nu-l văzuse vreodată: râse cu poftă, închise ușa dulapului și apoi căzu în gol și își pierdu cunoștința.

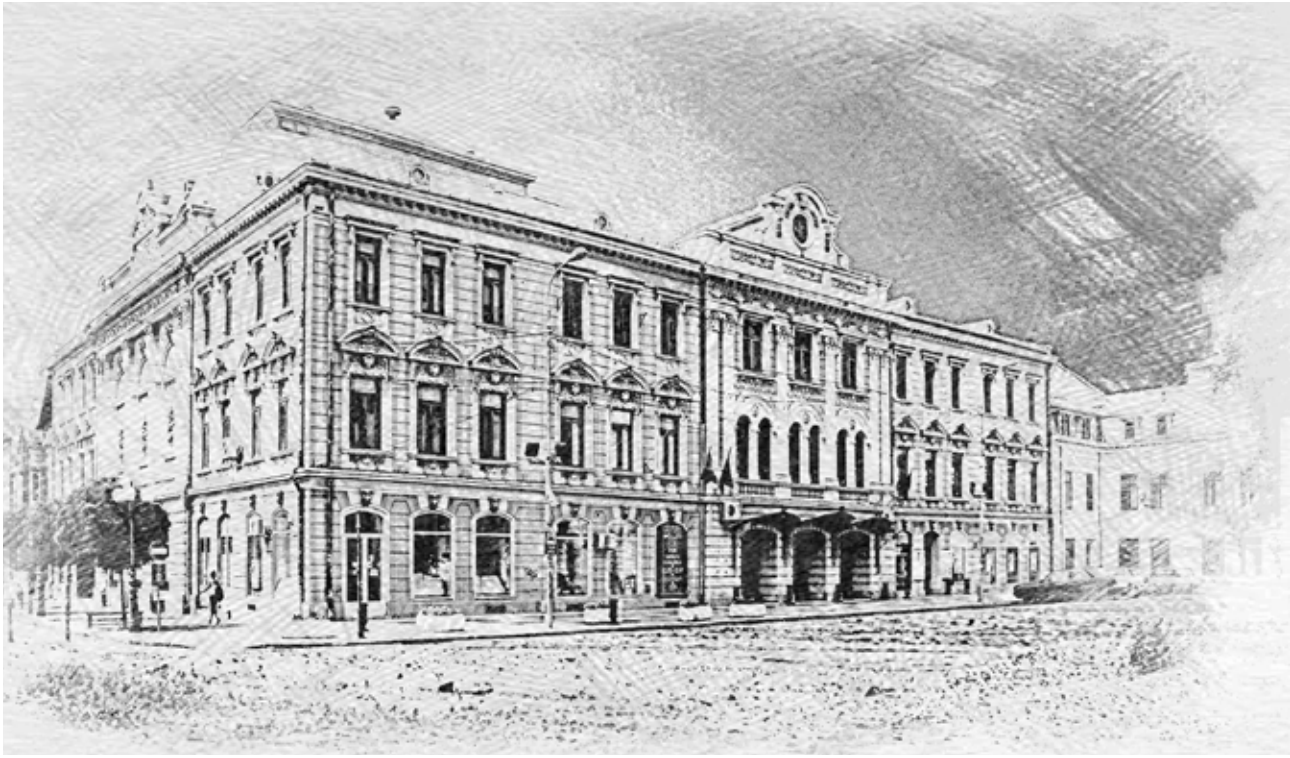

Se trezi după ceva vreme, dar nu schiță niciun gest pentru câteva minute bune. Încercă să fie rațional, dar în același timp dorea să caute ușa, să afle totuși ce e în spatele ei. Să vadă negru. Sau alb. Negru. Chiar îi era dor să vadă negru. *Sunt mort?! Dacă eram viu, vedeam negrul. Îl vedeam! Sunt sigur. Sunt mort! Nu vreau să mai văd. Dar vreau. Nu îmi pot* închide *ochii. Da, clar, sunt mort. Nu mai dorm, nu mai am din ce să mă trezesc, să aștept să dorm iar. Poate mai am și asta ca ultimă speranță.* Vorbele, deși le recunoștea ca fiind ale lui, îi sunau străine.

Oftă adânc, apoi mai încercă încă o dată să deschidă ochii. Spre surpinderea lui, se trezi culcat pe podea, în spatele ușii. În jurul său, căsuța cu zorele, veranda vopsită în albastru deschis, un smochin lângă un strat de flori de Gura Leului și… *Dumnezeule! Uite-o! E ea, e aici!*

Ioana stătea lângă smochin, jucându-se cu o floare abia deschisă. Îl văzu pe Baltazar, ridicat în picioare, cu ochii strălucind ca ai unui om nebun sau ai unuia cuprins de fierbințeală. *Te-ai trezit? Ai dormit numai două ore! E abia* șase*! Am făcut cafeaua, e pe măsuță.* Baltazar privi măsuța de pe verandă și văzu cana lui neagră pe care nu o vedea neagră… Dar știa că e neagră, așa îi spusese Ioana că i-o cumpărase de la olarii de la târg: *Ți-am luat o cană de cafea neagră, să te simți bine de fiecare dată când bem cafea amândoi*. Ioana se apropie de el, îl luă de mână și vru să intre în casă. Mirosea a vanilie, parcă și a portocală, ba chiar și un iz ușor de ananas îi înțepă nările. *Nu!* strigă Baltzar. *Hai să rămânem afară. E plăcut*, încercă el să mai îndulcească refuzul.

O mângâie ușor pe obraz, se așezară pe șezlonguri și sorbiră fiecare câte o gură de cafea. Involuntar, din plăcerea momentului, Baltazar închise ochii. Zâmbi și căzu în gol.

Adriana BURLACU

Verdele ucigaș

În cazinul de la etajul cafenelei *Bucureşci* era agitație mare. Încă de dimineață, greii Brăilei erau încinși la joc: *Mărgărit Aslan,* afacerist armean, *Iorgu Adler*, directorul *Băncii Comerciale Române*, cu sediul în Piața *Sfinții Arhangheli*[1] la numărul 7, ardeleanul *Damian Popescu*, mare proprietar de rotărie-fierărie[2] pe strada *Regală* și *Theodor Lichiardopol,* proprietarul morii gigant ce procesa un vagon de făină pe oră[3], adică douăzeci și patru de vagoane zilnic, peste moara *Violattos*, cu cincisprezece vagoane, cea din urmă fiind cotată ca fiind cea mai modernă din sud-estul Europei. *Țancu,* proprietarul fabricii de cărămidă, de a cărei producție depindea ridicarea întregului oraș și boierul *Eremie,* având moșii întinse în Balta Mică și la Stăncuța, de loc din zona Brașovului, urmăreau jocul cu interes, uitând să mai foiască gazetele. Cafelele se răciseră în cești, toți făceau economie la mișcări, parcă să nu vânture aerul, să nu sperie norocul. Masa, acoperită de postav verde, care pe unii îi îngropase în mormane de galbeni, iar pe alții îi aruncase în ștreang, după teribile ruinări, era acum în puterea lui Iorgu Adler.

Mărgărit Aslan trăgea din pipă cu ochii arși de febră. Avusese cărți proaste, ghinion statornic cu miros de praf de pușcă. Prietenii îl îndemnau să plece, dar gheara viciului îl țintuia în jilțul confortabil. Averi, făurite cu sudoare ori vicleșug în trei generații, se topiseră ca nimic în doar câteva ceasuri: viile, moșia, prăvăliile.

— Dacă te ridici acum, de mâine trebuie să-ți iei slujbă, să ții casa, nevasta și copiii! zise Țancu, proprietarul fabricii de cărămidă.

— Sărac, Aslane, dar nu falit! îl încurajă Damian Popescu. Hai! Ridică-te! Pleacă!

— Avem nevoie de un director, la *Banca Portului.* Cred că și tu, Damian, îmi vei susține propunerea în comitetul director, zise boierul Eremie cu voce baritonală, plăcută.

Crupierul îi sugeră să se retragă, dar armeanul nu se lăsa dus.

Tânărul Vasali urmărea cu inima strânsă. Era băiat de alergătură la cazin de peste un an și văzuse multe partide terminate prost. Dar Aslan era tatăl Anei, fata micuță cu ochi negri, vioi. Flăcăul se simțea direct implicat. Nu-i plăceau fetele urâcioase și răzgâiate, dar Ana era altfel: directă, grațioasă, fragilă și, totuși, energică. Visa să piloteze avioane[4]. Pe când era băiat de prăvălie la *Vladimir*[5], cofetăria de lux a orașului, o vedea adesea la coadă. Știa exact care dintre bunătăți erau preferatele ei: *trigoane, baclavale, cataif, gogoși á la Constantinopole.*

Elevă eminentă la Colegiul *Romaşcanu*, vorbea cu el fără sfială și părea c-a citit toate gazetele din lume, atât era de deșteaptă. Vasali era dezghețat și silitor la învățătură, dar neavând bani *să se țină la școală*, scrisese reginei o scrisoare solicitând bursă. Jalba se rătăcise prin cancelarii ori vreun funcționăraș *o ținea la sare*, astfel că flăcăul pierduse nădejdea și, după terminarea clasei a VII-a, se apucase de muncă. Uneori juca șotron împreună cu Ana lângă fântâna din *Centru*, alteori fata îi dădea trotineta și lui, să se plimbe pe aleile din *Grădina Mare*.

Încă o mână proastă și armeanul pierdu și casa.

Lichiardopol privea, tăcut și cinic, prin fumul albăstrui de țigară. Mai trăise astfel de scene și nu doar o singură dată. Brăila era orașul în care și istoriile și greșelile se tot repetau. Nici nu se răcise bine Tomac, cârciumarul ce ținea *Delfinul*, în bulevardul *Sânta Măria*, colț cu *Fortificației*. Îl găsise feciorul atârnat în funie, în beciul cârciumii. *Când să fi fost?* se întreba industriașul.

[1] Piața *Sfinții Arhanghel* (*Dumitru Ionescu*) - în prezent, Piața *Traian*.

[2] Clădirea cunoscută de brăileni drept *Casa Armatei*.

[3] Sub capacitatea de 40 de vagoane pe zi, ce s-ar fi putut procesa datorită puterii instalate de 1.350 CP, (documente - Muzeul Brăilei *Carol I*).

[4] Ana Aslan - la 16 ani a pilotat un avion *Bristol Coandă*.

[5] Cofetăria *Vladimir*, aflată în Piața *Sfinții Arhangheli* nr. 14, lipită de Hotelul *Splendid,* fost *Hugo,* devenit hotel *Danubiu* și în prezent sediu *BRD.*

Trebuie să fi fost mai pe primăvară, puțin înainte de *Paști*, când tot Adler îl luase la zar, *barbut* după vorba turcească. Tomac cumpărase *Delfinul* de la creditori, după ce fostul proprietar își pusese juvățul de gât, după o altă noapte dezastruoasă la cărți. Ca și în trecut, urma, inevitabil, glonțul. Tehnica avansase, funia ieșise din modă.

Tabăra scepticilor era numeroasă. Cei ce sperau în revenirea miraculoasă a armeanului erau doi: Vasali, care vedea doar binele Anei, și crupierul, care trăise răsturnări spectaculoase la jocuri, în cazinurile de la Nisa, Monte-Carlo ori Paris.

Aslan se ridică buimac, clătinându-se.

Iorgu Adler îi întinse chitanța:

— Halal, mon cher! Halal! Îmi dai brânci să-mi semnez condamnarea… șarjă sarcastic armeanul, în timp ce iscălea. Voia să pară sigur de el, dar vocea cleioasă îi trăda tulburarea.

— O scăpare tot mai ai… șopti bancherul și toți îl priviră consternați.

— Ce glumă faci? tună boierul Eremie.

— Este alegerea lui, mai are o șansă! ripostă Iorgu.

— Ce voi să zici? îl luă din scurt și Țancu.

— Sofia… șopti dintr-o suflare. Pentru ea îi dau toată averea înapoi… Bașca toate polițele de peste an… plusă bancherul cu glas ce ascundea o poftă veche.

Aslan se prăbuși în scaun. Prietenii îl ironizau adesea că este singurul armean nepriceput în afaceri, dar răzbunat de soartă c-o nevastă strașnică, mai tânără cu douăzeci de ani, bucovineancă de viță boierească. Cu gesturi mecanice îndesă pipa cu tutun, folosind un futac argintiu cu plăsele meșteșugite în sidef. Sorbi lung din *cognac* privind ciucurii din cristal ai lustrei de parcă i-ar fi numărat:

— Împarte cărțile! se răsti la crupier.

Toți își părăsiră mesele de *stos* și *bacara* și făcură cerc în jurul lor.

— Toarnă *cognac*! porunci Iorgu. Ochii i se subțiară, ca restul jucătorilor să nu-i citească bucuria. Vasali se cutremură, asemuidu-i vocea cu șuieratul șarpelui.

— Și o havană, băiete! ceru răgușit Aslan, a cărui pipă se stinsese.

Aprinse havana cu gesturi scurte, măsurate, care să-i mascheze tremurul mâinilor; sărmanul actor nu mai păcălea pe nimeni…

Vasali își făcu loc lângă beligeranți.

Liniștea se așternu posacă, de parcă toți își țineau până și suflarea, încremenind ca într-o fotografie de demult. Doar lumina era vie și nepăsătoare, alergând între ciucurii de cristal ai candelabrelor, reflectându-se jucăuș în apele fastuoaselor oglinzi venețiene și-n fațetele din cristalul paharelor cu lichid chihlimbariu.

Crupierul, școlit în marile cazinouri europene, făcu jocurile cu mișcări egale, nivelate de rutină.

Protagoniști sau simpli spectatori își sorbeau în tăcere *cognacul* cu gesturi sacadate, irosind aroma băuturii fine, adusă în butoaie de stejar, cu mare cheltuială, din îndepărtata Marsilie. În *Club*, fumul de pipă, îngroșând pe cel de havană, devenise înțepător, aerul era prea puțin, bucuria pierise. Zborul cărților tăie aerul și, ca într-o cunoscută coregrafie, se aliniară în fața jucătorilor.

Aslan întoarse primul. Fumul gros îi irita ochii. Senzația de arsură sub pleoape era acută. Lacrimile ar fi spălat usturimea, dar strânse ochii și trânti paharul de pământ, ca să abată privirile spectatorilor:

— Cioburile aduc noroc! mugi el. Noroc! Dar… nu astăzi, nu mie! Își trecu mâna peste frunte ca și când ar fi vrut s-o maseze, apoi frecă ochii, mascând lacrimile care-i clăteau fierbințeala.

O voce ridică privirile tuturor:

— De aceea nu calc în localuri frecventate de greci: duhnesc a hamsii și a brânză de capră, iar în zori nu mai găsești nici măcar o farfurie ori un pahar întreg[6]! De calci fără băgare de seamă pe covorul de cioburi, un colț îți poate sparge piciorul... se tângui Damian Popescu. Glasul lui lipsit de veselie sună fals, un biet actor ce-și rostește replica neconvingător.

Vasali se dezmeticise primul. Strecurându-se agil spre ușă, auzi în urmă pe Aslan zicând cu voce potolită:

— Mai dă-mi o havană, băiete! Ultima… Cum ar veni, țigara condamnatului!...

Auzise destul. Din capul scărilor își dădu drumul să alunece pe balustradă. Ajuns în stradă dintr-un salt, traversă Piața *Sfinții Arhangheli* în goană. O cârmi pe prima ulicioară și alergă într-un suflet până la casa semeață ce se profila pe colțul din dreapta, cum intrai pe strada *Sân' Nicolae*, cotind spre *Regală*.

Aruncă o pietricică în geam și, ca la un semnal cunoscut, fereastra se deschise:

— Ce-i cu tine, mă? întrebă Ana, mirându-se de îndrăzneala băiatului.

— Am o vorbă cu mama ta, coana Sofica!

[6] Obiceiul grecilor de a sparge pahare și farfurii la petreceri.

Nu-i vreme de pierdut!

— Sunt destul de mare! Am treisprezece ani! se îmbătoșă fata. Spune-mi mie!

— Îți zic că nu-i de glumă! Nici vreme de pierdut! Vin de la Cazin, de la Bucureșci! Iertare de așa veste: conu' Mărgărit a făcut-o de oaie! A pierdut averea, casa! se codi puțin... Pe... pe coana Sofica!...

— *Jur să nu mă mărit niciodată!* strigă Ana și tăria din glas îi birui pentru o clipă groaza din suflet.

O servitoare se iți în spatele ei.

— Ană! Ană! Ce vorbe are un bandit pentru prințesa mea?!

Trăgând-o în casă, femeia îl sudui pe băiat și închise cu pocnet fereastra.

Vasali oftă: cât de slab se dovedise Mărgărit Aslan, tatăl, ce puternică făptură, micuța Ana!

Flăcăul privi cerul cu îngrijorare. Din puzderia de stele, una se desprinse și căzu spre pământ.

O țigancă tânără, ochioasă, purtând fuste înflorate, plisate și cu bănuți împletiți în cozile îngroșate cu șireturi roșii, se opri în dreptul lui:

— *Huăi!-Uăi! Cascî urechili ghini, bă, băistrucule! Prințesa iasta-i cu stea-n frunti! Hacu'-i ultimași datî când v-ați vorghit!... Di ispravili dânsii o sî găvărescî lumea tătî! Tăți o sî cazî-n mirări, tăti gazetili o sî scrii! Huăi!-Uăi! Sluga proastî zici cî nu-i di nasu' dumitali... da' șini-i dânsa sî aighi habar... Fata-i roua zorilor, dumneatali ești krivecul*[7] *din miaz'noapti! Da' sî ții minti, baistrucule!... Frași umbrî di prinț și dumneatali… Șî di tini s-or ține gazetili scai! Ci di daraveli, ci di curvișaguri, ci di îndrăsneli, ci di scorneli! Doar cî faima ți-i piazî re șî-ți grăghești chieirea! Di vrai sî scachi, sî fuji în lumea largî! Pi tăți harhanghelii! Ci-o sî mă mai pomenești într-o zi!... Huăi!-Uăi!*

— De unde ești, fă?

— *Uăi! Din Cuvurlui... Din Gălați, holeacî mai sus, nici cea, nici hăis, spre Tutova... Uăi!-Uăi!*

— Se vede! *Din Moldova...* Ai altă vorbă...

Văzând lumina zilei sub semnul taurului și fiind cam larg la pungă din născare, din puținul lui îi aruncă o para:

— Ține aci, una pentru osteneală! Și mai ține încă una, să-i faci fetii fermece, să-i fie lin la drum...

— *Uăi! Uăi! Huălicî muicî! Săr'mâna șî bogdaprosti, boiarule! Citit-am ghini cî ursitoarili ți-or pus lușeferi la scăldători! Pazești-ți schinarea șî catâți di grijî! Șî nu carecumva șî uiți! Șăzi ghinișor cu hadaragu*[8] *șela! Uăi!*

Primind confirmarea năpraznică și de la Țancu, Sofia Aslan și cei patru copii ai săi fugiră în aceeași noapte la București, primind găzduire în casa unui prieten armean.

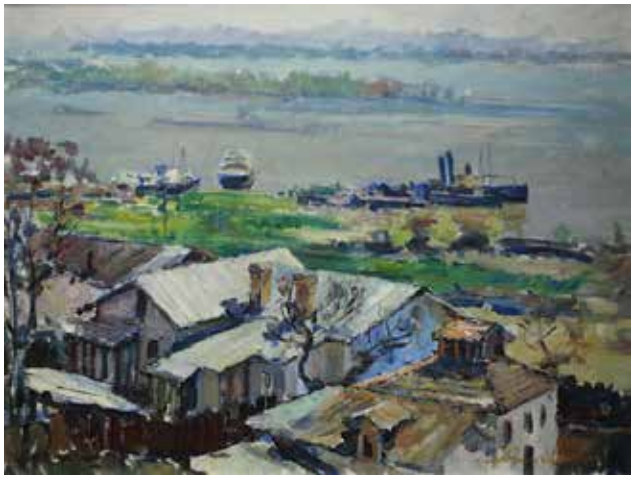

Jurnalele de a doua zi anunțau detaliat, pe prima pagină, sinuciderea afaceristului Mărgărit Aslan. Vânzătorii de ziare se țeseau în tot orașul strigând cât îi țineau bojocii. Alergau, vindeau tot brațul de ziare, făceau suveică și se întorceau să mai ia un rând și încă unul. Senzaționalul le hrănea afacerea, precum hultanii se înfruptă din leșuri.

Tragedia din mica comunitate de armeni se revărsă asupra întregului oraș: italieni, germani, români, greci, turci, bulgari ori lipoveni discutau întâmplarea cu aceeași strângere de inimă, cu aceeași părere de rău.

Vasali, simțind că-și pierde sufletul în *iadul verde*[9], abandonă slujba ușoară de la cazin și se angajă mus pe un șlep.

Plouă trei săptămâni în șir, pentru a spăla păcatele și a primeni orașul. Dunărea, martora înălțărilor urbei și a răsunătoarelor căderi, adună șuvoiul de șoapte și lacrimi să-l dăruiască mării.

(Fragment din romanul *Terente - zodia zmeilor*)

Doina POPESCU BRĂILA

[7] Krivec = Crivăț.

[8] Hadarag - terteleac, terteleag, ștremeleag, dârjală, pătăchie, premeteală, toropală, sramotă.

[9] Mesele de joc aveau postav verde, la fel și mesele de biliard și lămpile acestora. Alte mese aveau mijlocul blatului îmbrăcat în piele verde. Toate jocurile erau cu miză, pe seama lor se făceau pariuri.

Valea Îndoielii

Mă ține Măria de gât, mă sărută fierbinte, mă îmbrățișează…

Ești deștept! Cel mai deștept!

Ajuns în capătul uliței mari, privi în stânga și apoi în dreapta… Nu zări pe nimeni, ținea mâna dreaptă streașină ochilor. Îl ardea soarele. Îl pârjolea. Îl bătea în cap. În capul lui și așa umblat de zvârcoliri neomenești, nelaîndemâna orișicui.

Tu, mare, urât, porc, slăbănog… Porc și bețiv ordinar! Tu, care nu te poți opri de la versurile tale prostești. Îmi place să merg pe sârmă. Vorbea cu sine. Conștiința lui: *Între mine și ea se presupune a fi o relație… Una mică, pentru că nu am auzit de catedrala Notre Dame din Paris. Parcă am trecut pe deasupra ei cu avionul. Copilul meu inventat e acum la New York. Dacă vreau, astăzi merg la pescuit. Un pește vine la mal numai tras de o undiță. Deschidem împreună un talk-show despre cum se pune râma în cârlig. Se pune în cârlig… Câteodată, când eram tineri, mâncam amândoi dintr-o caisă și nu ne cădeau dinții. Căci există o luptă fără pauze, iar omul e precum furnica. Îmi place să fiu luat de val, uneori. Sau mai mereu…*

Pornise către locul cu pricina. Pădurea cea mare și bogată în sălbăticiuni… se apropia…

Ieșiseră deja din satul Valea Îndoielii. Cam la un kilometru.

…cu nevastă-mea, tineri fiind, seară de seară, vedeam picioarele broaștei râioase pe care o puneam înhămată la curse. Doamne, ce vremuri romantice! Dacă ne era foame, mâncam dragoste cu mămăligă. Uneori credeam că e bine s-o las să-și pună silicoane. Mie nu îmi plac, dar dacă ea vrea… Iubirea pentru Maria devenea tot mai adâncă. De-o adâncime vaginală… Melcul coboară numai să bea apă. Am avut cândva un câine ce mă mușca mereu pentru că așa se simțea în largul lui.

PC-ul e poștașul cel mai bun: prin el îi scriam în fiecare miez de zi scrisori de dragoste din America: I love you, baby! Îmi transmitea că se simte bine în spațiul virtual. Iar eu eram mulțumit.

Tot în tinerețe, încercam să fiu un cât mai discret locuitor al șanțurilor. Nu evitam nici șanțurile discurilor de vinil de unde ascultam muzică rock și folk. Dacă rămâneam eu însumi, nu ajungeam căutător de versuri și în piatră seacă. Acesta e principiul meu de forat în rocă pentru a scoate monoxidul de carbon în plămâni.

La marginea satului se găsi cu Marin Cocoș, Gicuță Haiduc și Stan Troacă (zis al lui Trocitu). Își dădură cu *zâua bună! Să ne fie!…* își răspunseră. Soarele… El era de vină? Întindeau pasul… Erau patru *flăcăi* și la vorbă drumul le părea mai scurt.

— Gheorghe, zise Troacă, mai dă-ne și nouă câte ceva din ceea ce te frământă pe tine, din filo… cum îi spui tu vorbăriei de o tot îndrugi! Nu te doare capu' când vorbești în gând atâta? Nu, mă?

— Bineee, dar ascultați-mă cu atenție și băgați la cap! Ehe, eu am fost în America, cu avionu', ce știți voi?

Se apropiau de capătul pământului. Totuși mai aveau de mers. În față se ivi un podeț peste un pârâu. Un podeț din lemn.

Vedeți voi acest podeț? E un podeț din lemn. Din lemn pus de-a curmezișul. Peste o apă curgătoare. Acesta e pârâul Piatra Seacă. Eu intru să mă răcoresc.

Îl priveau pe Gheorghe cu invidie pentru pofta lui de viață și pentru istețimea minții. Se scălda și le tot vorbea: *…nevastă-mea, femeia mea neclară, îmi spune mereu ce crede ea despre dragoste… Mă doare ochiul bolnav și cer scaunul electric fript de muște! Durerea mă va înghiți în curând. Îmi e silă de mine! Îmi e silă de mine! Pleacă din mine, fiară! Noi doi (eu și cu mine) scuipăm sânge. Scuip sânge atunci când lumea e bolnavă financiar sau când se nasc războaie. Profilul meu e unul lent și mai mereu îmi spun adio, ca și cum v-aș spune vouă. Mă ascultați, mă?*

— Cum să nu, suntem numai ochi și urechi. Ce bine le mai zici! Că frumos mai vorbești! Ne dai poftă de viață. Dumnezeu e cu noi.

— Da, așa e. Zi-i mai departe!

Bine… Răspunderea lui Sisif de a alerga după vrăbii și din când în când de a-și vedea de piatră… Lăsați-mă să-mi curgă ochiul de

albastru și de verde!... Sunt muște în camera asta a vieții și aer afară din univers. Se zice că luna e satelitul natural al pământului. Nu e așa. Eu sunt. Sunt un personaj din revista The Plai cu boi a lui Dinescu. Azi îl invit la un talk-show. Piciorul mi l-am rupt în cursa de șobolani și acum îmi bat cuie în cap de ciudă. În lăuntru-mi se scaldă o turmă de porci… Sunt unii care nu cred în Demiurg. E treaba lor. Timpul e în mine. Feriți-vă de El! Un grăunte de vis pentru poeți… Aseară am scris un poem, dar nu vi-l spun…

Într-un târziu au ajuns. Pădurea fremăta de vietăți. Începeau pregătirea pentru partida de vânătoare.

***

Trecuseră apa. Cu puștile la spinare. Gheorghe se scăldase. Semănau cu cetele de haiduci mioritici de odinioară. Toți de aceeași statură și cam de același leat. Înalți și slăbănogi. Nu băgase de seamă Gheorghiță că pușca luase apă. Vru s-o încerce. Marin, Gică și Stan erau gata de vânătoare. Vuia pădurea de triluri… De legănatul frunzișului în adierea lină a vântului primăvăratic. Trase Gheorghe… O dată, de două ori… Degeaba. Cu mâna stângă ținea cureaua pe care o încerca Glonț, câinele de vânătoare, trăgând-o, săltând la dreapta și la stânga, la stânga și la dreapta. Tot cu stânga avea obiceiul de a acționa trăgaciul. Mâna dreaptă ținea patul puștii. Glonț dorea să se joace. De multe ori alerga după vrăbii și din când în când după câte un iepuraș sau fazan rănit. Ori își vedea de piatra lui. Trase… O dată, de două ori… Degeaba. Îndreptă țeava spre el, ținând un ochi închis, iar pe celălalt în țeava armei. Câinele, zburdalnic din fire, trase cu putere, cureaua se încordă și acționă degetul arătător… Dohodeagă îl scăpă pe trăgaci și bang-bang!... Se auzi un zgomot puternic. Ecoul se împrăștie cu repeziciune în toată pădurea. Toate viețuitoarele s-au speriat… Glonț, bietul, devenise mut parcă de uimire și tremura făcându-se din ce în ce mai mic. Desigur că el nu avea nicio vină. Stan, Gică și Marin ajunseră grabnic la locul faptei rămânând muți de ceea ce le vedeau ochii. Vedeau cu ochii lor. Inima le sărea din piept. Priveau câinele și priveau cadavrul bunului prieten.

***

Trecuse un an de la moartea fulgerătoare a lui Gheorghe. Gheorghe Dohodeagă nu mai era… Neam mare și respectat în satul Valea Îndoielii. Acum se pomenea, mai mult ca oricând, numele lui. Din toate câte vorbea satul se credea că și Măria avusese *ceva legături de iubărășenie* în tinerețe cu cineva… Cu Gheorghe… Cel mai frumos, cel mai voinic și cel mai isteț din sat. Gheorghe avusese mai multe iubite, chiar și deodată! *Era isteț atât cât să nu moară de foame* după cum singur se lăuda. Mai avea o calitate: răbdarea. *Cu răbdarea treci pârâul*, obișnuia să spună mereu.

Degeaba vorbeau oamenii, Dohodeagă nu punea la suflet toate cele câte se spuneau despre Măria. *Bietul de el!...* Îl compătimeau toți cei care îl cunoșteau. Era om bun, nu degeaba se luase Maria de el! Se iubiseră în tinerețe. Și atunci existau zvonuri diverse și intrigi periculoase…

***

Îl aduseră oamenii cu lacrimi în ochi. Îl puseră pe un pat de scânduri învelit cu o rogojină mucegăită. Au căutat-o pe Măria prin sat… Au găsit-o la câteva case mai în josul uliței ce ducea spre bisericuța satului. Venea… De parcă se ducea! Ajunse cu greu acasă… Aprinse o lumânare. O frântură de lumânare. Un muc și acela frânt și *ruginit*. Începu a-l jeli… Asta, numai cât au stat oamenii prin preajmă. Numai atât. Luă o pătură și o aruncă pe cadavrul galben ca ceara… *Să nu-l bâzâie muștele!*

***

Cât trăise el, Măria prinsese și nu prinsese în urechi vorbele satului. Acum, de când aflase, era ca focul în grai. Plânsul și pătura putredă spun totul… De îi spunea Gheorghe să facă *una sau alta* ea *nu și nu*, că nu are timp, că are alte treburi, că merge pe la Florica – nevasta lui Stan, să bea un nechezol etc. Uneori inventa dureri pe ici, pe acolo… Și uite-așa le-a trecut timpul și viața!

***

Spiritul ce trăiește și astăzi printre sătenii din Valea Îndoielii: *Rama încadrează poza!* Încadrează totul… Și imaginea. Ne mai trebuie un verde alături de cer. Iubirea vine de la Dumnezeu. Pe vremea lui Troacă nu existau psihologi. El știa doar să-și iubească nevasta. Sub clar de lună se înțelegeau cel mai bine.

***

Nefericitul Sisif, fericitul de el! Piatra lui, piatra noastră. Noi, nefericiții…

Virgil ANDRONESCU

Tandru și inconștient
Omul modern în căutarea sufletului

Daria Voinea, o foarte tânără scriitoare, la al doilea volum de proză, ne propune o lume cu totul insolită. Discursul scriitoricesc din romanul *Tandru și inconștient* (2022) dovedește *limpezire și maturizare* față de *Lumile din noi*, volumul de debut la numai 17 ani.

Interpretarea acestei creații literare, considerăm noi, este o adevarată provocare. Acțiunea este lineară, desfășurată într-un topos exotic (Paris, Lyon), fără surprize epice, cu o structură romanescă inedită. Noutatea este realizată și prin personajul feminin Margot, studentă la Arte plastice, bănuim. Considerăm că acțiunea se limitează la *o bucată de viață* din existența lui Margot, pentru că nu există în discursul epic nicio secvență anamnezică. Firul epic rămâne în plan secund, eroul-narator intradiegetic este un analitic aproape înverșunat, introspecția fiind procesul prin care eroina se autoanalizează permanent.

Propunem pentru înțelegerea și interpretarea discursului epic elemente ale **hermeneuticii psihanalitice**, conform căreia sensul latent, profund, al operei se încifrează în sensul manifest. Nu pretindem o abordare exaustivă, ci doar câteva sugestii de lectură, propunem un anumit cod de interpretare a discursului scriitoricesc. Eroina stârnește nedumeriri și, în același timp, un mare semn de întrebare.

Este Margot o nevrotică așa cum este întreaga societate în care trăiește? Generoasă cu prezentarea percepțiilor imediate, devine reticentă cu istoria ei familială. Nu dezvăluie nimic despre imagoul maternal sau paternal, nimic despre origine, despre mediul în care s-a format, despre cum *Eul biologic*, apoi *Eul conștient* s-a transformat în *Supraeu* și apoi în *Eul creator*.

Conform grilei de interpretare psihanalitică, Margot a săvârșit un delict de *matricid* și *paricid*, poate și unul de *infanticid*, atât timp cât refuză orice informație în sensul acesta. Poate fi aici vorba de nemulțumire față de propria origine și atunci eroina își proiectează o nouă identitate. Otto Rank vorbește în lucrarea *Mitul nașterii eroului* (1909) despre proiecția unei noi identități în locul celei reale, un alt roman familial, idee susținută și de S. Freud. Intuim prezența complexului oedipian, maternal și paternal nerezolvate la timp, tot atâtea piedici în structurarea unui psihic armonios.

Personajul feminin suscită un deosebit interes prin Supraeul ei, prin Eul ei creator. Exigentă cu sine este într-o căutare febrilă, cu obstinație chiar, a identității creatoare. Trăiește, respiră într-un mediu intelectual, elevat, dar cu care nu rezonează. Nu-și găsește locul, rostul într-o lume ostentativ intelectuală, dar alienată și periculos de alienantă: *Fugeam de mine pentru mine ca să mă ajut* (p. 6). Are o atitudine de repliere, într-o lume în care semenii *au uitat să simtă*, un crez artistic înalt, o autoexigență de la care nu se abate. Și totuși așteaptă recunoașterea talentului, a valorii artistice a tablourilor. Are încredere în sine, posedă un narcisism, poate, grandios, dar se îndoiește de percepția, de competența confraților și a oficialilor.

Lucrarea *Arhetipurile și inconștientul colectiv* (2003) a lui C.G. Jung ne poate oferi primul cod de interpretare. Margot, eroina cărții, este prezentată pe două planuri în căutarea identității de sine, intelectual și erotic. Face totul să-și ascundă *umbra,* nimic din ceea ce este întunecat în inconștient nu lasă să iasă la suprafață. Margot lasă impresia că fuge de propria ei *umbră*, iar refularea, ca mijloc de apărare a eului conștient, nu lasă nimic din conținuturile inconșientului să defuleze. Din umbra *inconștientului de jos,* din *subterana* întunecată a eroinei, se va naște lumina creației. Principala preocupare a lui Margot este relația ei cu ceilalți, *persona* fiind cel de-al doilea concept al lui Jung pe care îl identificăm în evoluția personajului principal. Margot pictorul are nevoie de feedbackul confraților ca să-și capete identitatea de sine, chiar dacă în plan intim putem afirma că rămâne oarecum o solitară.

Lucian Blaga consideră că din perspectiva creației spirituale inconștientul este mai cuprinzător decât conștientul, deține *puteri oculte*, fiind sursa previziunilor și mai ales *constituie adevărata sursă a valorii artistice.* Numai așa putem explica grija permanentă a lui Margot de a-și filtra, rafina trăirile.

Margot este un om al contemporaneității noastre. Până la un anumit punct putem afirma că este oarecum o inadaptată. Studentă, trăiește într-o cameră cu strictul necesar la Paris, retrasă, solitară, o bună observatoare a mediului

studențesc, a schimbărilor umane și naturale. Privește în sine și în afară, constată, stabilește conexiuni între ea și ceilalți, se repliază, își caută permanent locul. Căutarea sinelui este principala ei preocupare și tema întregii opere.

Omul modern în căutarea sufletului (2021) este o altă lucrare a lui Jung în care putem găsi alte coduri de interpretare a eroinei. Margot nu se poate regăsi într-un mediu al obsesiei pentru sex, al supremației corpului, al prostituției intelectuale, al ignoranței ridicate la rang de virtute, al corupției. Așa se explică atitudinea ei de repliere, de expectativă. Este un refuz în fața mimetismului social, uniformizării intelectuale și morale. Prin convingeri, atitudine, limbaj, comportare, mesajul eroinei se coagulează într-un protest împotriva unei societăți alienate cu pericolul de a aliena și rinoceriza ființa umană.

Jung, care a elaborat conceptul *inconștient colectiv și personal,* consideră că ceea ce se întâmplă cu sufletul unui popor se întâmplă și cu sufletul individului, pentru că toate conținuturile inconștientului colectiv se activizează în inconștientul personal pe baza unor arhetipuri. Energia sufletească a unui popor poate intra în acord sau dezacord cu energia sufletească individuală. Fiecare individ este parte a unui unic și mare suflet al poporului său. *Comoția societății* moderne devine *o comoție personală* pentru că ceea ce este în exterior există și în interior. Dezacordul lui Margot cu ceilalți aici își află originea. Falsele valori ale lumii în care ea trăiește nu sunt și ale ei. Ea este permanent în căutarea sinelui, experimentează, își caută resorturi interioare comune cu aceia din jur, constată dezacorduri și de aici dezamăgiri.

SINELE este un ahetip fundamental definit de Jung pentru care structura psihică nu este statică, ci este dinamică, supusă unui permanent proces de interacțiune și de schimbare. Energia psihică operează pe baza unor principii ale contrariilor și fiecare individ trebuie să stabilească un echilibru permanent între conștient și inconștient. Integrarea celor două laturi contrarii, conștient-inconștient, generează echilibrul psihic, **scopul suprem al psihicului însuși**. Conform opiniei lui Jung, *arhetipul integrității* este *arhetipul Sinelui, țelul vieții noastre, el fiind cea mai complexă expresie a acelei combinații fatidice pe care o numim individualitate. Începuturile vieții întregului nostru psihic par să fie inextricabil înrădăcinate în acest punct, iar toate scopurile noastre superioare și ultime par să năzuiască în această direcție.*

Plecând de la aceste considerații, putem afirma că romanul *Tandru și inconștient* prezintă *arhetipul sinelui*, eroina urmărește cu înverșunare integritatea și integrarea conținuturilor conștiente și inconștiente, le refulează pe cele întunecate, accesează apoi trăiri puternice, emoții din *inconștientul de jos* pe care le urcă în *inconștientul de sus,* ca apoi să le sublimeze în actul creației plastice. Lupta eroinei cu integrarea psihică este evidentă într-un simptom care se activează permanent. Margot este ținută sub o observație strictă de propriul ei supraeu, *autoscopia* fiind simptomul de care aminteam. Destinul ei se desfășoară între cele două arhetipuri, *umbra* și *persona*, pe care le definește Jung.

Este eroina o personalitate multiplă, polivalentă și scindată? Mânuiește penelul, are un crez artistic înalt în pictură, pânza și șevaletul îi sunt confidenți, dar, în același timp, este un bun psiholog, percepe, analizează, sintetizează, concluzionează, elaborează judecăți de valoare pertinente. Permanent excavează conținuturile inconștientului, aduce la suprafață percepții, senzații, imagini uitate, emoții puternice, le supune unei cenzuri conștiente, apoi le sublimează în valoare artistică. Margot se implică permanent într-un dialog cu sine, se raportează la ceilalți, luptă pentru un echilibru al energiei psihice, pentru păstrarea integralității sinelui: *Emoțiile par a fi ca un șuierat de vânt puternic care te doboară… Trebuiau controlate.* (p. 47)

Fiecare personaj este proiecție și reconstrucție a autorului, consideră psihanaliștii. Margot este naratorul, eroul, scriitorul propriei istorii. În termeni juncieni cartea prezintă procesul de formare și consolidare a sinelui. Arhetipul suportă modificări surprinzătoare. *Imagoul patern,* cel care ar trebui să vegheze la formarea, cristalizarea supraeului, lipsește. *Romanul familial* al lui Margot prezintă modificări. Figurile masculine sunt puține, au rolul de a o iniția erotic, dar nu se ridică niciunul la nivelul așteptărilor. Povestea de dragoste între Margot și Edmee începe frumos, cu multe așteptări, cu elanul adolescentin al lui Margot, dar sfârșitul aduce o profundă dezamăgire. Edmee suplinește imagoul patern care nu o ajută să-și consolideze sinele. Interesant că imagoul matern este transferat unui alt personaj feminin devenit în discursul epic imagine compensatoare. Prietenă, confidentă, mentor, Ellora o ajută pe Margot să se reconstruiască pe sine. *Imaginea primordială a bătrânului înțelept* din inconștientul colectiv, definit de Jung ca *o personificare a experienței ancestrale a rasei* este materializată prin Ellora. Aceasta, maestrul perfect al relațiilor interumane,

înțeleaptă, echilibrată, stăpână pe sine, o inițiază în normele pătrunderii în lumea artiștilor plastici și nu numai:

Spatele drept, arcuit ușor spre înăuntru, o curbă feminină. Nu zâmbi prea mult sau prea puțin. Nu te uita după oameni, ei trebuie să se uite după tine… Dacă vrei să fii o stană de piatră de care toate privirile celorlalți să se frângă, nu trebuie să arăți ca una. Să fii bomboană fondantă pentru toți, iar înăuntru să curgă venin. Ca să prinzi în capcana ta șerpi veninoși, trebuie să îi ademenești cu dulceață. Uneori, în viață trebuie să înveți că ești cu adevărat puternic când inamicii îți vor fi mai mulți decât prietenii. Așa funcționează lumea noastră și așa trebuie să funcționezi și tu. Doar dacă vrei să reziști. Adună-ți puterile pentru câteva ore, cât să lovești puternic cu grație și frumusețe; după, vei avea tot timpul din lume să îți vindeci rănile, acolo unde nu te va vedea nimeni, în camera ta de hotel, într-un loc știut doar de tine. (p. 48)

Lecția aceasta dată de Ellora conține un adevărat cod de norme pe care Margot trebuie să le interiorizeze și apoi să le transfere în conduită într-o lume pretins rafinată. Credem că în acest enunț se află definiția celor două concepte, *umbra* și *persona*, de care vorbește Jung.

Procesul de formare intelectuală, profesională, erotică are suișuri și coborâșuri, lecțiile despre viață urmează una după alta, iar sinele ei va fi integrat pentru că eroina își asumă și eșecul, nu numai succesul. Ellora poate fi interpretată ca transfer și condensare a imaginii materne: *Of, Margot, ce copilă ești… Ce copilă sunt! Și cât ador să fiu așa!* (p. 96)

Apelativul *copilă* trezește în Margot o emoție puternică. Sentimentele refulate, uitate, activizate acum, menite să-i strice echilibrul emoțional le va transfera Ellorei, o mamă spirituală.

Diferența de vârstă dintre noi o putea face pe ea mamă și pe mine, fiica ei. (p. 43)

Identificăm în roman prezența unor *complexe culturale.* Nu cumva Margot este un Prometeu prin voința ei de cunoaștere și prin dorința de creație? Gaston Bachelard în lucrarea *Psihanaliza focului* (1938) identifică în Prometeu un complex oedipian al vieții intelectuale. Ceea ce nu s-a rezovat în copilărie se definitivează acum prin setea de cunoaștere a lui Margot și prin narcisismul ei creator. Pentru Elias, un prieten de ani buni, un confident, Margot este *o zeiță neînțeleasă.* Uneori o *lacrimă răzleață ajungea pe umerii lui* și arhitectul pasionat de actul creației la rândul lui își dorește *ca lumina singurului foc arzând pe acest Pământ* (p. 23) să fie numai acela din ochii ei.

Al doilea complex cultural îl identificăm în *Eros și Psyche*. Pentru integralitatea sinelui Margot trebuie să cunoască iubirea: *Iubirea ne îmbată, ne distruge, ne reface și ne distruge din nou.* (p. 39) Edmee, poate un transfer al imaginii parentale, este departe de aspirațiile erotice ale lui Margot. Este un eșec asumat de eroină, introiecția evită destructurarea sinelui. Eros prin pasiune, carnal se opune sufletului, lui Psyche. Margot are nevoie de iubire, nu de sexualitate. Nevroza ei este generată, poate, mai ales de suferința sufletului care nu și-a găsit sensul prin iubire. Margot trebuia să cunoască și o astfel de suferință pe care o transformă apoi în planul creației plastice. Suferința sufletului produce toate creațiile spirituale și orice progres al omului spiritual, iar cauza suferinței înseamnă stagnarea spiritului, sterilitatea sufletească. Credem că este vorba de trei procese și anume de introiecție, condensare și deplasare între personal și social. Arhetipurile inconștientului colectiv sunt activizate, personalizate, individualizate în Margot.

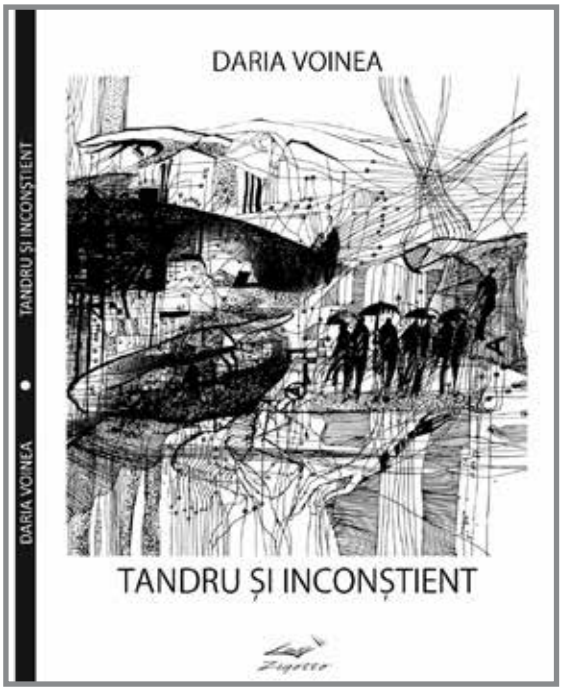

Arhetipul sinelui integrat, armonios, un arhetip al totalității, se poate identifica și în structura romanului. Semnalăm prezența unui simbol al sinelui în figură geometrică, și anume sfera. Romanul începe și se termină cu un fel de citat, primul asigură intrarea în lumea lăuntrică a personajului, iar al doilea încheie procesul de integrare a structurii psihice. Simbolul vegetal cu care opereză sinele îl găsim în buchetul de lalele galbene, apoi de trandafiri albi.

Jacques Lacan, singurul maestru adevărat al

psihanalizei franceze, consideră că *inconștientul este structurat ca un limbaj, că limbajul este condiția inconștientului.* Acesta, ca să descifreze latura nocturnă a sufletului uman, elaborează o teorie a relației dintre semnificant și semnificat. Etienne Pichon, înainte de Lacan, ajunge la ideea unui *primat al limbii asupra gândirii* și de aici să susțină *primatul inconștientului asupra conștiinței.* A fost primul care a ajuns la joncțiunea dintre limbaj și inconștient, idee preluată și dezvoltată de Lacan. După Pichon, *gramatica este mod de explorare a inconștientului.* Având în vedere aceste considerente, vom semnala trăsături ale stilului operei înțeles ca particularități la toate nivelurile limbii. Prima observație care se impune este la nivel lexical. Prezența unui mare număr de neologisme este dovada unui autor informat, puternic ancorat în contemporaneitate. Selectarea unui mare număr de substantive se face pentru rolul lor de a denumi o lume lăuntrică, abstractă, impalpabilă. Adjectivul este folosit cu strictețe, cu sau fără conotații. Verbul tronează, așa cum este și firesc, fiind generator de text, folosit în descriere interioară sau exterioară. Enunțurile asertive sunt atent elaborate, emoția, percepția vizuală, auditivă, dinamică, o dinamică mai ales interioară, sunt ținute sub control. Eroul narator excavează conținuturi demult refulate, le cotrolează, le rafinează, le imprimă o emoție temperată. Narativul este inserat în descriere, dialogul se tranformă în monolog cu discreție. Metafora verbală surprinde, verbul se impune atenției prin formă și prin sens. Pozițiile sintactice privilegiate sunt atent alese, grupurile nominale denumesc și definesc, frazele curg, asigură fluidizarea scenariului narativ. Credem că *autoscopia* este simptomul care se manifestă și la nivelul limbajului. Competența lexicală este transgresată eroinei care se autoanalizează. Surprinzătoare este plasticizarea, felul cum lumea abstractă, lăuntrică devine apropiată, familiară, fixată cu ajutorul unui lexic atent selectat, competent elaborat. Frica, emoția, gândurile, percepțiile, senzațiile sunt fixate în enunțuri care surprind.

Mi-am înșfăcat inima cu greu și teamă și mi-am pornit dorința spre împlinirea unei speranțe. (p. 14) Am început… să descos percepții, iar apoi să le cos la loc într-un produs finit… am început să-mi răsfoiesc prin gânduri… să pedalez… pe câte un gând, o frază, o emoție… mi-am lăsat cuvintele să se împletească așa cum au vrut ele și să strige fără voia mea. Fricile vin și pleacă, dar inima rămâne în același loc, în același trup. Mi-am înecat pentru un moment cuvintele în neliniște… Conștiința îmi era de-a dreptul secată de cuvinte, de idei, de dorințe pe care i le-aș fi putut spune.

Este romanul în discuție unul al căutării sufletului? Categoric, răspunsul trebuie să fie afirmativ. Nicăieri nu apare în discursul epic Dumnezeu ca simbol al sinelui, al totalității. Romanul are un substrat metafizic, eroina are un permanent dialog, explicit sau implicit, cu sufletul și spiritul său. Normele moralei creștine ancestrale sunt respectate prin supraeul ei, romanul poate fi considerat un fel de *operație chirurgicală pe suflet.* Autoarea realizează o cofesiune chatartică, scriitorul fiind un purtător și modelator al sufletului inconștient activ al omenirii.

BIBLIOGRAFIE MINIMĂ :

Braga Corin, *Psihobiografii*, Editura *Polirom*, Iași, 2011;

Bachelard Gaston, *Psihanaliza focului*, Editura *Univers*, București, 2002;

Didier Anzieu, *Psihanaliza travaliului creator*, Editura *Trei*, București, 2004;

Durand Gilbert, *Structurile antropologice ale imaginarului*, Editura *Univers*, București, 1967;

Freud Sigmund, *Interpretarea viselor*, Opere II, *Editura Științifică*, București, 1993;

Jung C.G., *Arhetipurile și inconștientul colectiv*, Editura *Trei*, București, 2003;

Jung C.G., *Omul modern în căutarea sufletului*, Editura *Trei*, București, 2021;

Mauron Ch., *De la metaforele obsedante la mitul pesonal*, Editura *Dacia*, Cluj-Napoca, 2001;

Munteanu Romul, *Metamorfozele criticii europene moderne*, Editura *Univers*, București, 1975;

Zamfirescu Dem Vasile, *Filozofia inconștientului*, Editura *Trei*, București, 2009.

Prof. Valentina VINTILĂ

Camelia Ion Radu - între diplomația poeziei și poezia diplomației

Născută la Brăila, Camelia Ion-Radu a absolvit Liceul *Nicolae Bălcescu* în 1993 și facultatea de Litere a Universității *Dunărea de Jos* din Galați, în 1997, cu master în studiul literaturii. A fost profesor de limba română, jurnalist, muzeograf, copywriter. Din 2008 face parte din Corpul Diplomatic și Consular al României. În prezent are gradul diplomatic de ministru-consilier și este ambasadorul României în Peru. In 2020 i-a fost publicat primul volum de versuri: *Expirație*.

Ce vă leagă de orașul natal și care este cea mai pregnantă amintire de acasă?

Ca pe fiecare dintre noi, mă leagă rădăcinile. Știți, în Amazon există niște copaci umblători, merg cu tot cu rădăcini. Așa suntem și noi, cei ce umblăm prin lume, purtăm oriunde timpul și spațiul în care ne-am născut. Brăila este locul învățării limbii materne, al educației, al inițierii, al primelor meserii. Am foarte multe amintiri dragi legate de casa părintească, de școlile prin care am crescut, de Bibliotecă, de Teatru și de Muzeu, unde m-am construit și uneori refugiat, de străzile cu parfum de tei și salcâmi, îmi este greu să aleg. Când mă întreabă însă colegii străini cum a fost copilăria mea, le spun că a fost marcată de contrastul dur dintre lupta părinților de a ne proteja pe mine și pe fratele meu de violența societății comuniste, de a-mi păstra inocența și fericirea vârstei, și cruzimea cu care regimul s-a insinuat totuși în viața mea, arătându-mi și fața grotescă a lumii: bătăile de la cozile pentru alimente, învățatul la lumânare, munca extenuantă la câmp, deși eram niște copii de 11-12 ani, frica permanentă a părinților că ar putea fi arestați dacă vreunul dintre noi spunea ceva greșit. Toate acestea mi-au revelat de timpuriu cum o politică fără *polis* îți poate modifica destinul, dezumanizarea provocată de lupta pentru supraviețuire și controlul exercitat de un regim totalitar prin înfometare, umilire, izolare și frică. Sunt amintiri care mă fac să înțeleg exact importanța libertății, a democrației și să sper că nu vom mai permite niciodată ca societate un experiment Pitești.

Cât au contat experiența din învățământ și cea din presă pentru parcursul dumneavoastră profesional?

Fiecare etapă profesională a fost o treaptă, am învățat foarte mult de la toți cei din jur și le sunt recunoscătoare pentru aceasta, dar i-am învățat și eu pe alții, pentru că informația și cunoașterea trebuie să circule și să se potențeze. Lucrul în presă, fie la cotidianul *Monitorul de Brăila*, fie la TVR mi-a forjat capacitatea de a înțelege și intepreta realitatea, de a extrage ceea ce îi interesează și ajută pe oameni, de a stăpâni un limbaj diferit față de cel artistic.

Ca dascăl am văzut cât de frumos este să îi ajuți pe copii să se formeze ca spirite libere și critice, oameni care gândesc și dăruiesc mai departe valoare, pentru că eu și colegii mei formam atunci România pe care o promovăm acum. De la elevii mei am învățat să am multă răbdare și să nu uit că fiecare om este o lume, cu istoria și regulile sale, și că trebuie să respect diversitatea, în toate formele ei. În acei ani mi-am format și abilitățile oratorice, fără de care un profesor nu e complet, acum fiindu-mi extrem de utile.

Cât și ce din călătoriile prin lume și-au pus amprenta asupra personalității și scrierilor dumneavoastră?

A experimenta trăirea în alte culturi are o influență covârșitoare asupra personalității, pentru

că ieși din zona de confort, din stereotipurile culturale ale spațiului natal, te dezvolți într-un ritm mai accelerat și înveți în fiecare zi cum să te adaptezi la ceva nou. Cred că sunt mult mai tolerantă, mai deschisă, văd lumea prin prisma umanității, nu doar a naționalității, pentru că până la urmă lumea e ca diamantul lui Eminescu, e cu atât mai frumos cu cât îi strălucesc toate fețele în nuanțe diferite. Asupra a ceea ce am scris până acum, nu știu, probabil că da, dar cred că acolo cel mai mult au contat călătoriile interioare. Însă nu e timpul pierdut, am și alte texte în pregătire.

Care sunt diferențele de identitate culturală între regiunea Americii Latine și continentul european, așa cum le-ați perceput dumneavoastră?

Deși ne leagă originile latine comune și am avut experiențe istorice similare - dictaturile au culori diferite, dar se manifestă la fel - există multe elemente care ne disting și este normal și frumos să fie așa. Când călătorim, căutăm ineditul, diferența specifică, nu-i așa? România a avut mereu această dilemă identitară – Occident sau Orient – însă le purtăm în noi pe ambele, în măsură mai mică sau mai mare, nu poate fi o relație disjunctivă. În multe țări din America Latină, inclusiv în Peru, există aceeași dilemă, uneori ruptură chiar, între moștenirea culturală a populațiilor indigene și cea spaniolă. În unele țări există o mai mare omogenizare, în altele predomină identitatea indigenă și încă există un conflict interior nerezolvat. Dar multiculturalitatea, diversitatea sunt motoare de dezvoltare a unei nații, iar ceea ce ne atrage pe noi, europenii, aici sunt nu numai relieful și ecosistemele diferite, jungla sau deșertul, dar și vestigiile culturilor precolumbiene, cu simbologia și filosofia lor, cu magia și timpul lor sacru.

Cum se împletesc diplomația și poezia?

În cuvânt, în dialog, în forța lor de a modela lumea. Fără dialog, fără energia cuvintelor potrivite capabile să schimbe cursul istoriei, intrăm în logica războiului, iar astăzi vedem din plin cum lipsa rațiunii politice și a comunicării sincere poate ucide. În istoria României au fost foarte mulți diplomați care au devenit scriitori, dar și scriitori care și-au dovedit veleitățile de diplomați. Fără a mă așeza nicicum pe același nivel, îmi permit doar să evoc câteva nume: Vasile Alecsandri, Dimitrie Bolintineanu, Duiliu Zamfirescu, Octavian Goga, Lucian Blaga, Mircea Eliade, Neagu Djuvara, Grigore Gafencu, Aron Cotruș sau Grigore Cugler.

Este poezia genul literar care vă reprezintă cel mai bine? Ce sentimente ați trăit la lansarea primului volum de versuri?

Nu știu să vă răspund exact la prima întrebare, sunt fațete diferite ale sensibilității mele și limbaje diferite. Cu același ritm foarte lent, în principal pentru că nu am timp să mă dedic exclusiv scrisului, lucrez de ceva vreme și la primul volum de proză scurtă, însă pot spune de acum că va fi o altfel de călătorie. Lansarea *Expirației* a fost un moment greu și frumos, pe de o parte permiteam accesul cititorilor în ceea ce aveam eu mai intim și asta m-a speriat puțin, dar a fost și bucuria de a vedea finalizându-se acest proiect amânat mulți ani, cu sprijinul decisiv al soțului meu, care nu m-a mai lăsat să ezit și mi-a dat un brânci în sus pe scara editurii.

Ce vă inspiră atunci când scrieți?

Este uimitor că toți poeții din această lume, cunoscuți sau necunoscuți, scriu cam despre aceleași lucruri și totuși reușesc să nu semene prea mult unii cu alții. Scriu despre iubire și toate celelalte sentimente, despre frici, despre idei și limbaj, despre poezie în sine, despre moarte și infinit, despre cunoaștere, despre natură, Creator sau destin etc. Mă inspiră orice, doar să fiu într-un moment de liniște să le pot așterne pe hârtie, altminteri am pierdut foarte multe poezii compuse în minte și rămase himere fără corp.

Care considerați că este rolul literaturii în lumea actuală?

De la inventarea tiparului încoace, rolul literaturii este unul esențial în devenirea umanității, în evoluția sa cognitivă și spirituală. Avem nevoie de universurile paralele în care nu putem fi decât citind, de ficțiunea care ne permite să spunem și să fim orice, de adevărurile pe care altfel nu le-am auzi niciodată. Faptul că dictatorii ard cărțile este un posibil răspuns. Știu că sunt oameni care se tem că literatura va dispărea, dar eu nu cred asta, cred chiar și în viitorul tipografiilor și al cărților print, există piață pentru digital, audio, print, orice. Încă mai sunt oameni ca mine care miros cărțile și sunt fericiți.

A consemnat Roxana NEAGU

Ziua Culturii Bulgare

Ziua de 24 mai este sărbătorită în mod oficial în Bulgaria ca Ziua Scrierii Slave, a Culturii şi Educaţiei Bulgare, dar este şi Ziua Limbii Bulgare în România. Fără îndoială, cea mai frumoasă şi cea mai îndrăgită sărbătoare bulgară, cu o tradiţie îndelungată. Ea este dedicată Sfinţilor Chiril şi Metodiu, întemeitorii primei scrieri slave.

Pentru a înţelege mai bine semnificaţia acestei sărbători, vom face, pe scurt, câteva referiri la viaţa şi activitatea celor doi fraţi, Chiril şi Metodiu, numiţi pe drept *Apostolii slavilor*.

Chiril și Metodiu au fost doi frați originari din Tesalonic care au devenit misionari creștini printre slavii din Moravia și Panonia. Prin munca lor asiduă, au influențat fundamental dezvoltarea culturală a acestor popoare, dobândind, ca urmare, titlul de *Apostolii slavilor*. Biserica Ortodoxă îi cinstește la data de 11 mai pe Sfinții Chiril și Metodiu.

Fratele cel mic se numea Constantin şi a primit numele de Chiril când s-a călugărit. Era cel mai mic dintre cei șapte frați ai familiei și s-a născut în anul 826 sau 827. Metodiu era mai vârstnic, născut în 815, iar despre numele lui nu se știe dacă era de botez sau de călugărie. Tatăl lor, Leon, era un înalt demnitar administrativ și militar din cadrul Imperiului Bizantin și avea sub conducerea sa o mie de oameni. Datorită familiei nobile, cei doi frați au primit o educație aleasă, studiind materiile care se predau la acea vreme: teologia, filozofia, retorica, gramatica etc.

După finalizarea studiilor la Tesalonic, Metodiu este trimis de împărat ca guvernator al unei provincii slave, iar Chiril merge la Constantinopol, unde își aprofundează cunoștințele la un nivel superior. După finalizarea studiilor, predă filozofia, apoi este numit directorul cancelariei patriarhale. Este trimis într-o primă misiune la Califatul Arab. Deși era foarte tânăr, 24 de ani, impresionează prin vasta sa cultură și prin cunoștințele filozofice.

După întoarcerea lui Chiril din misiune, are loc o schimbare în viața celor doi fraţi. Protectorul lor, Teoctist, un puternic demnitar de la curtea imperială, care le înlesnise studiile, dar și accesul la palat, se stinge din viaţă, lucru care face ca Metodiu să părăsească funcția de conducător al provinciei slave și să intre în monahism, într-o mănăstire din Olimpul Bithiniei. De asemenea, fratele său Chiril pleacă din capitală și se retrage tot aici, trăind, o vreme, în contemplație.

La scurt timp după aceasta, ei sunt chemați de împărat și trimiși într-o misiune foarte delicată în țara hazarilor. Acest popor de origine turcică trăia la Marea Caspică și ceruse sfatul bizantinilor în privința religiei, deoarece fusese ademenit şi de evrei, și de musulmani. Discursul Sfântului Chiril în fața conducătorilor acestui popor a fost atât de pătrunzător şi convingător, încât aceștia s-au convertit imediat la creştinism. Relevantă pentru personalitatea lui Chiril este și scrisoarea hanului hazar către împăratul bizantin: *Ne-ați trimis, Stăpâne, un om sfânt, care ne-a arătat credința creștinească cu vorba și cu fapta. Încredințându-ne că aceasta este credința cea adevărată, am poruncit ca cei ce o doresc, să se boteze, cu nădejdea că și noi vom face la fel*.

După această reuşită, în anul 862, împăratul bizantin Mihail a primit o scrisoare din partea lui Rastislav, cârmuitorul din Moravia Mare, care cerea *un învățător care să ne desluşească credința pe graiul nostru*. Bazându-se pe experiența lui Chiril, l-a desemnat imediat pe acesta să

alcătuiască un alfabet slav și, mai mult decât atât, să creeze o limbă literară slavă. În sprijinul lui Chiril a venit şi fratele său și împreună au cooptat un întreg colectiv care i-a ajutat în înfăptuirea acestei munci titanice.

Chiril a compus literele și a început să traducă Evanghelia. *La început a fost Cuvântul…* Această mărturie simplă marchează începutul scrierii slave, eveniment care i-a plasat pe slavi între națiunile civilizate și a creat temeiul dezvoltării culturii lor. Alfabetul inventat de Sfântul Chiril poartă numele de *glagolitic*, termen care vine de la slavonescul *glagol*, în traducere, *cuvânt*. După crearea alfabetului și după traducerea cărților necesare credinței și cultului, Chiril și Metodiu au fost trimiși în Moravia Mare, unde au predat noile cunoștințe unor tineri ucenici aleși de principele locului.

Însă Papa Nicolae era neîncrezător în lucrarea lor văzând-o ca pe o încercare de atragere a slavilor de către bizantini. Totodată, mai exista și doctrina care susținea *trilingvismul*: există doar trei limbi sfinte: ebraica, greaca şi latina. După moartea Papei Nicolae, scaunul pontifical a fost preluat de Papa Adrian al II-lea care s-a arătat foarte binevoitor față de activitatea din Moravia și a venit în sprijinul celor doi frați, invitându-i la Roma și binecuvântând cărțile de cult din limba slavă.

La Roma, istovit de activitatea intensă, Chiril a murit la vârsta de 42 de ani. El a fost așezat în Basilica *Sfântul Clement* și cinstit imediat ca sfânt. În decursul istoriei, moaștele sale au dispărut, fiind găsită doar o mică parte care astăzi se află în Biserica *Sfinții Chiril și Metodiu*, din Tesalonic.

După moartea fratelui său, Metodiu a fost hirotonit episcop *pentru toate țările slave*, după cum se menționează într-o bulă papală. Totuși, clericii germani din Moravia nu l-au primit cum se cuvine, ba chiar l-au pedepsit, închizându-l într-o mănăstire. Intervenția papei a făcut ca el să fie eliberat și să-și continue activitatea printre slavi, traducând în noua limbă numeroase cărți grecești. Moartea sa a venit fulgerător în anul 885, iar slujba de înmormântare s-a ținut în greacă, latină și slavă, Metodiu fiind declarat şi el sfânt.

Datorită eforturilor Sfinților Chiril și Metodiu, lumea slavă a dobândit un alfabet și a putut să facă trecerea de la cuvântul vorbit la cel scris creând, pentru slavi, o limbă cultă. Datorită personalității puternice, datorită realizărilor pe plan religios și cultural și datorită memoriei colective în care au rămas adânc întipăriți, Chiril și Metodiu au fost recunoscuți și cinstiți drept sfinți încă de la moarte. Până astăzi, cultul lor a rămas viu în special în rândul popoarelor cu origini slave care le aduc cinstirea și omagiul cuvenit.

În anul 1980, Papa Ioan Paul al II-lea i-a declarat pe Sfinții Chiril și Metodiu patronii Europei, alături de Sfântul Benedict de Nursia, iar ziua lor se serbează, cu fast, după data din calendarul catolic pe 14 februarie, iar în calendarul ortodox ei sunt sărbătoţiţi pe 11 mai.

În Bulgaria, acești sfinți sunt sărbătoriți şi pe 24 mai, de Ziua Educației și Culturii Bulgare și Ziua Scrierii Slavone. De asemenea, cei doi sfinţi sunt comemorați în întreaga lume în biserici, mănăstiri și chiar universități închinate lor. Exemple grăitoare sunt Universitățile din Skopje (Macedonia) și Târnovo (Bulgaria) și Ordinul Surorilor Sfinților Chiril și Metodie, o comunitate religioasă romano-catolică dedicată ecumenismului, educației și evanghelizării.

Scrierea chirilică reprezintă cel de-al doilea alfabet slav și este legată de numele lui Constantin, episcopul Preslavului, un ucenic al Sfinților Chiril și Metodiu. Ea a luat naștere în Bulgaria, unde lucrarea marilor misionari a fost continuată de către ucenicii lor: Gorazd, Clement, Naum etc. Acest alfabet a luat locul celui glagolitic și a fost numit *chirilic* în amintirea și drept omagiu pentru Sfântul Chiril, cel care a pus bazele culturii și scrierii slave.

Este de remarcat şi faptul că, odată cu aderarea Republicii Bulgaria la Uniunea Europeană, în anul 2007, alfabetul chirilic devine unul dintre cele trei alfabete ale Uniunii. În felul acesta, Bulgaria își afirmă nu numai apartenenţa culturii sale la cea europeană, dar şi contribuţia de secole a bulgarilor la dezvoltarea civilizaţiei europene.

Maria GANCEV

Preşedintă a Asociaţiei *Hristo Botev* a Bulgarilor din Brăila

Fii cuminte, Cristofor!
de Aurel Baranga

Regia: Marcel Turcoianu
Scenografia: Raluca Polea
Distribuţia spectacolului:
Zane Jarcu, Cătălina Nedelea, Wanessa Radu Elena Andron, Marcel Turcoianu
Sala Studio *Bujor Măcrin*
Data premierei: 3 mai 2022

Fii cuminte, Cristofor!, comedie în 3 acte, publicată și reprezentată în 1984, la Teatrul *Fany Tardini* din Galați, cunoscând numeroase spectacole în întreaga țară, cu distribuții de mare valoare, difuzată la radio și ecranizată, se dovedește mai mult decât actuală prin temă, privindu-ne pe fiecare și invitându-ne la meditație și cumințenie, pentru a urma avertismentul din titlul operei.

Piesa vorbește despre moartea sentimentului de iubire, care stă la baza căsătoriei, prin rutină, uzură și automatizare, din cauza lipsei de comunicare dintre soți. După zece ani de căsnicie, în care soția sa, profesoara Ema, și-a anulat personalitatea, făcându-și din soț un idol, compozitorul plin de succes și de sine, Cristofor Bellea, profitând de jocul circumstanțelor, își declară iubirea față de Anca, prietenă de familie, fiind gata să divorțeze. Motivația e ruptă parcă din cererile de divorț ale unor intelectuali de astăzi, care invocă nepotrivirea de caracter: i se pare că nu trăiește, că *vegetează*, că *săptămâna asta seamănă cu cea dinainte*, că *se simte obosit*, că *a îmbătrânit prematur*, că *totul e searbăd*, că celălalt e *absent*, *indiferent*, *absorbit exclusiv de preocupările lui*. Deși mărturisite doar de Cristofor, ele o vizează în egală măsură și pe Ema, care-și anulase personalitatea în favoarea calității de soție.

Cel care se vedea un nou Cristofor, dornic de aventură, gata să cucerească nu Indiile, ci o iubire care să-l inspire, se vădește a fi doar un mare orgolios, care nu poate accepta gesturile de independență din partea Ancăi și, mai ales, gândul că soția sa, concepută ca preasupusă, s-a putut îndrăgosti de alt bărbat. Biletul trimis din gară, prin care îl anunță că îl părăsește pentru un alt bărbat, aparținea Emei Bovary, eroina lui Gustave Flaubert. Ca atare, totul fusese o farsă. Dar rezolvarea nu mai aparține teatrului bulevardier, orgoliosul Cristofor fiind părăsit de soție nu pentru un alt bărbat, ci din cauza singurătății din căsnicie, pentru a recupera timpul pierdut și a-și regăsi personalitatea.

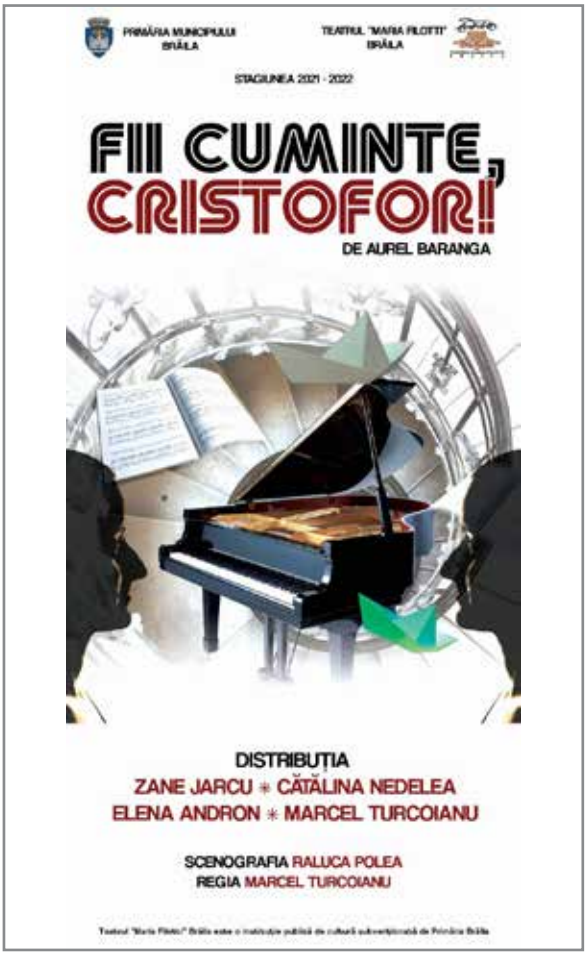

Optând pentru această comedie, cu o temă actuală și partituri generoase, în ipostaza nouă de regizor-actor, Marcel Turcoianu armonizează calificativele de comedie ușor amară, burlescă, bulevadieră, de vodevil și de farsă, într-un spectacol spumos, bine ritmat, valorificând frumusețea dialogurilor Cristofor - Anca; Cristofor - Ema, Cristofor - Stambuliu și Cristofor - Victoria Sava, secretara sa, în scene antrenante pentru spectator și răsplătite cu aplauze la scenă deschisă.

Spațiul scenic, orchestrat de Raluca Polea, oferă soluții benefice interpretării dialogurilor succesive, fiind inundat, la modul ironic, de mulțimea/ invazia caravelelor, din ce în ce mai mici, sugerând spiritul de aventură al eroului titular.

Cunoscător din interior al trupei, regizorul și-a ales actorii în funcție de registrul artistic corespunzător personajelor, care par a fi cu toții în căutarea *rețetei fericirii*, pentru a prelua formula din titlul unei alte piese de Aurel Baranga, jucată acum patru decenii pe scena brăileană. Acesta izbutește să surprindă starea de balans de la nivelul sentimentelor și în momentele de criză ale căsniciei, în consens cu finul observator al psihologiei umane care este Baranga.

În prim-plan, compozitorul Cristofor Bellea, în interpretarea lui Jarcu Zane, se impune ca o fire autentică de artist, orgolios, considerând că i se cuvine totul. Jocul său se remarcă prin ironie (în dialogurile cu Stambuliu și Ema) sau avânt pasional în ipostaza îndrăgostitului, pentru ca în partea a doua a piesei dorința de noi aventuri să lase gustul amar al înfrângerii. *Visător*, aspiră la o aventură salvatoare, gata să-și părăsească soția, pentru a da glas, mai apoi, unei drame bovarice, ambele stări fiind redate cu măiestrie.

La polul opus, în interpretarea lui Marcel Turcoianu, profesorul Valeriu Stambuliu, vechi prieten al lui Cristofor, corespunde calificativului de *mototol*, încremenit în preocupări și jocul de belotă, deși insistența pe anunțarea Emei s-ar putea să ascundă o pasiune nemărturisită.

În dublul rol-cheie, Ema - Anca, actrița Cătălina Nedelea dă glas cerințelor autorului din didascalia inițială: *o izbitoare asemănare fizică, dar și o profundă complementaritate sufletească*, izvorâtă din statutul de soție. Fizicește, seamănă ca două picături de apă. Și pentru cei care, seduși de poveste, n-au constatat identitatea acestora, în ieșirea la rampă din final, Jarcu Zane a șoptit: *Anca este Ema*.

În ipostaza Emei, dialogul este scurt, precis, la obiect, profesional, dar în cea a Ancăi, se regăsesc toate trăirile rolurilor pe care le-a jucat. Deși refuză scenariul seducției perorat de Cristofor, intră în acest joc. În ipostaza de *raisonneuse*, îi atrage atenția lui Cristofor asupra unui lucru important: *căsătoria nu e un cadril.* Cadrilul este un dans de societate, fermecător, dar iluzia lui durează o clipă. După plăcuta schimbare a partenerelor, urmează *tout le monde en place*, fiecare la locul său. Și *vraja,* făcută ca să se destrame, se va destrăma.

Eroina dă glas autorului însuși, care, ferindu-se să condamne, trage un semnal de alarmă, avertizându-l: *Fii cuminte, Cristofor!* În astfel de aventuri, iluzia durează o clipă, ea însăși revenind la *mototolul* Stambuliu, din nevoia de complementaritate.

În rolul secretarei Victoria Sava, Elena Andron depășește automatismele presupuse de funcția sa (vede, aude, știe tot), trecând, cu o fină superioritate intelectuală, nelipsită de un timbru accentuat, de la insinuări la aluziile directe, ca în scena descoperirii mănușilor.

Aurel Baranga era cunoscut brăilenilor mai ales prin comediile sale satirice (*Mielul turbat*, două reprezentări, *Sfântul Mitică Blajinu, Opinia publică* sau *Interesul general*), vizionate de mii de spectatori. La rându-i, spectacolul lui Marcel Turcoianu este menit să facă săli pline, deoarece, râzând, ne oferă o terapie pentru situațiile/ confruntările delicate prin care poate trece un cuplu.

prof. Ioan MUNTEANU

Gânduri de spectator

(Considerații personale despre stagiunea 2021-2022 la Teatrul *Maria Filotti* Brăila)

Teatrul *Maria Filotti* este o emblemă culturală a Brăilei. Din experiența mea de spectator fidel vă mărturisesc faptul că ceea ce se petrece dincolo de pereții acestei clădiri monumentale este deosebit de interesant. În centrul orașului nu avem doar o instituție, teatrul e viu, trăiește prin oamenii lui, naște idei, pasiuni și controverse, ne oferă cu fiecare reprezentație ceva nou, chiar dacă unele producții au ceva timp la rampă.

Stagiunea curentă se apropie, din păcate, de final. Din punctul meu de vedere, a fost un an teatral plin, cu cinci spectacole noi și un festival cel puțin inedit. N-am ratat nicio premieră, le aștept cu sufletul la gură pe următoarele. Mi-am făcut meserie din a fi spectator și teatrul a însemnat și în această perioadă un punct stabil în care m-am întors atunci când realitatea nu bucura pe nimeni. În plin val pandemic, cu restricții pentru public, dar și pentru actori, cu riscuri și eforturi, au fost oferite publicului piese de facturi diferite, pentru toate gusturile.

Personal, consider că punctul forte al acestui an teatral a fost desfășurarea primei ediții a Festivalului de Teatru și Arte Performative – DIALOG (25 septembrie – 3 octombrie 2021). Într-o perioadă în care festivalurile de gen s-au desfășurat aproape exclusiv online, Brăila a respirat artă. Au fost nouă zile pline, cu 21 de spectacole (piese de teatru, proiecții de film, concerte) desfășurate în cele două săli de la *Maria Filotti*, la Casa Tineretului, pe o scenă exterioară sau chiar pe stradă. O încântare!

Stagiunea a avut un debut *în forță* cu *Orestia* lui Eschil, adaptată inteligent preocupărilor, temerilor, frustrărilor, trăirilor noastre (mai mult sau mai puțin) contemporane.

Orestia

Regizorul Radu Iacoban a construit din nou un spectacol *deștept* (după *Cântăreața cheală*, *Asta-i tinerețea noastră* și *Vițelul de aur*), un spectacol ce m-a determinat să mă întreb dacă alegerile chiar ne aparțin sau *zeii* se joacă cu noi permanent, lăsându-ne iluzia că avem libertate de decizie și doar noi ne construim soarta. De văzut, de gândit!

Apoi, cu sala ocupată 30% din cauza restricțiilor pandemice, cu mască, dezinfectant și certificate de vaccinare la purtător, am vizionat încă două premiere: *Inundația* lui Teodor Mazilu, în regia Luanei Hagiu și *American Buffalo* de David Mamet, tradusă și regizată de Silviu Debu (plăcute surprize regizorale și actoricești în ambele piese). Au urmat în primăvară, în vremuri mai relaxate, *Minunații Orinoco*, scris și regizat de Mimi Brănescu (un text pe care îl consider extrem de acid și dureros, deși piesa te face să râzi în hohote) și *Fii cuminte, Cristofor!* de Aurel Baranga, în viziunea regizorală a lui Marcel

American Buffalo

Turcoianu. Piesele și-au ales deja publicul, sper să facă săli pline și în stagiunea viitoare.

UNITER a onorat în acest sezon teatrul brăilean cu două nominalizări pentru anul teatral 2021: Radu Iacoban pentru regia spectacolului *Viețelul de aur*, de Ilf și Petrov și Cristina Milea pentru scenografia spectacolului *Steaua fără nume* de Mihail Sebastian, regia Cristian Ban. Le doresc din suflet să primească și premiile, consider că le merită cu prisosință!

M-am bucurat de fiecare piesă, de fiecare reprezentație. Nu m-am săturat de *Gaițele*, de *Bădăranii*, de *8 femei*, sunt realmente fascinată de fiecare spectacol cu *Steaua fără nume* sau *Viețelul de aur*, aștept și sper să se joace din nou *Neranțula*, pentru că face parte din cultura și istoria locului. Și fiindcă am adus vorba de cultura și istoria locului, cred că ar fi interesant un *repertoriu complet* Mihail Sebastian în portofoliul Teatrului *Maria Filotti*.

N-am făcut referiri directe la jocul actorilor pentru că nu sunt critic de teatru. Din scaunul meu de spectator fidel îi urmăresc atent și îi aplaud cu drag la finalul fiecărei piese. Unii dintre ei știu bine asta.

Teatrul transformă actorii în zei. Zeilor le este permis orice: sunt tandri sau necruțători, cinstiți sau escroci, aprigi sau blânzi, iubesc sau urăsc, ajută sau disprețuiesc, acceptă sau resping (da, știu, ca oamenii). Dar e lăsat ca zeii aceștia să fie veneraţi, adulați, iubiți, pentru că templul lor este teatrul. Când realitatea nu ne mai încape, aici se întâmplă magia. Și zeii se fac iar oameni și ne oferă, pe palme, sufletul lor. Să-i iubim, să-i respectăm și să-i aplaudăm, nu doar de ziua lor, ci în fiecare zi, la fiecare spectacol!

Minunații Orinocco

Steluța Mirela CORNEA

Poemul preferat al lui Nelson Mandela

Când și-a pierdut curajul, când a simțit că va renunța, când a ajuns la capătul puterilor, când totul i se părea pierdut, când viața nu mai avea sens, a recitat-o în gând. Și sufletul lui a primit tot ce avea nevoie pentru a continua…

INVICTUS
by William Ernest Henley

Out of the night that covers me,
Black as the Pit from pole to pole,
I thank whatever gods may be
For my unconquerable soul.

In the fell clutch of circumstance
I have not winced nor cried aloud.
Under the bludgeonings of chance
My head is bloody, but unbowed.

Beyond this place of wrath and tears
Looms but the Horror of the shade,
And yet the menace of the years
Finds, and shall find, me unafraid.

It matters not how strait the gate,
How charged with punishments the scroll.
I am the master of my fate:
I am the captain of my soul.

INVICTUS
de William Ernest Henley
traducere de Leonard Neculae

Trecând de noaptea grea din jurul meu,
Neagră ca iadul, fără de sfârșit,
Îi mulțumesc oricărui Dumnezeu
Pentru sufletul meu necucerit.

În gheara sorții strâns fără cruțare
Nu am dat înapoi și n-am strigat
Lovit de întâmplările amare
Capul mi-e-nsângerat, dar nu plecat.

Dincolo de blesteme și de lacrimi,
Pe-acest tărâm de umbră subjugat,
În anii plini de-amenințări și patimi
Sunt și voi fi la fel, neînfricat.

Nu mai contează cât de aspru-i drumul,
Ce liste cu pedepse vin mereu,
Eu, azi, al sorții mele sunt stăpânul -
Sunt căpitanul sufletului meu.

Noaptea ca o trecere

Îngrijorat de resemnarea tatălui său în fața sfârșitului, Dylan Thomas scrie cea mai cunoscută poezia a sa, încercând să producă o revoltă a sufletului care să îi mai țină părintele în loc puțin…

DO NOT GO GENTLE INTO THAT GOOD NIGHT

by Dylan Thomas (1914 - 1953)

Do not go gentle into that good night,
Old age should burn and rave at close of day;
Rage, rage against the dying of the light.

Though wise men at their end know dark is right,
Because their words had forked no lightning they
Do not go gentle into that good night.

Good men, the last wave by, crying how bright
Their frail deeds might have danced in a green bay,
Rage, rage against the dying of the light.

Wild men who caught and sang the sun in flight,
And learn, too late, they grieved it on its way,
Do not go gentle into that good night.

Grave men, near death, who see with blinding sight
Blind eyes could blaze like meteors and be gay,
Rage, rage against the dying of the light.

And you, my father, there on the sad height,
Curse, bless, me now with your fierce tears, I pray.
Do not go gentle into that good night.
Rage, rage against the dying of the light.

NU TE-NDREPTA SMERIT SPRE NOAPTEA BLÂNDĂ

de Dylan Thomas (1914 - 1953)
traducere de Leonard Neculae

Nu te-ndrepta smerit spre noaptea blândă
Anii din urmă trebuie să ardă,
Te luptă cu lumina muribundă.

Cei vechi știu că în beznă nu-i osândă,
Iar licărul cuvintelor s-a dus,
Dar nu se duc smeriți spre noaptea blândă.

Ultimul val și pe cei buni scufundă
Și-n timp ce-și retrăiesc în lacrimi viața,
Se luptă cu lumina muribundă.

Aprigi bărbați ce își doreau izbândă,
Cu orice preț, învață c-au greșit;
Dar tot nu merg smeriți spre noaptea blândă.

Oameni ce văd cu partea lor profundă
Și ochii sunt ca meteori arzând
Se luptă cu lumina muribundă.

Tată, iar tu, pe culmi ce se scufundă,
Te rog, binecuvântă și blestemă,
Nu te-ndrepta smerit spre noaptea blândă,
Te luptă cu lumina muribundă.

Stelian Tănase – *Moartea unui dansator de tango*, Editura *Corint Fiction*, 2021

Moartea unui dansator de tango este cea mai frumoasă carte a lui Stelian Tănase și o posibilă carte de vizită a prozei sale. - Paul Cernat

Generația mea cuprinde doi prozatori excepționali, Ștefan Agopian și Mircea Cărtărescu, și un singur romancier în adevăratul sens al cuvântului, Stelian Tănase. - Gheorghe Crăciun.

Stelian Tănase, scriitor, eseist, istoric, politolog, publicist, scenarist, realizator de televiziune și analist politic este și un istoric al comunismului foarte bine documentat ce recompune minuțios atmosfera bucureșteană a anilor 1940. Unele personaje par inspirate din existențe reale. E cazul unui anume Teohari, fost comunist ilegalist, coleg de pușcărie cu gangsterul Cairo, care după 23 august 1944 ajunge ministru de Interne și nu-și uită foștii camarazi de drept comun (personajul real a fost Teohari Georgescu) sau al prințului Mișu Banu, a cărui existență amintește izbitor de cea a prințului Bâzu Cantacuzino.

Romanul este construit ca un *dosar* al Siguranței, din notele unor informatori, transcrieri ale înregistrărilor, declarații etc. Detaliile sunt abundente și pertinente, autorul fiind un excelent cunoscător al epocii.

Eroul principal al romanului e un anume Gogu Vrabete zis *Tango*, mahalagiu din Griviița care își dobândește faima de neîntrecut dansator de tango la unul din localurile renumite ale epocii, *Salonul lui Akim* din Calea Griviței nr. 78, al cărui nume se schimbă în funcție de deținătorii puterii.

Personajul nu e numai dansator, e angajat undeva pe lângă Gara de Nord, parior la curse, speculant, traficant la bursa neagră etc. și se distinge prin extrema lui versatilitate, printr-o mare capacitate de adaptare la mediu și supraviețuire în condițiile multor evenimente tragice petrecute în Capitala anilor 1940-1948. Ca să nu fie luat pe front, Vrabete merge la un medic care ar trebui să-i secționeze ușor tendonul lui Ahile pentru a-l face să șchiopăteze temporar. Numai că mutilarea va fi pe viață, iar cariera de dansator profesionist pe care o visa Gogu Vrabete zis *Tango* va rămâne un vis. Reușește, în schimb, să rămână în București, un Mic Paris agonizând, unde-și dezvoltă *afacerile,* pierzându-și nopțile prin aceleași saloane de dans și bordeluri ca înainte de război, alături de gangsteri, artiști rataţi, boieri scăpătați, ofițeri nemți sau ruși, în funcție de vremuri. E versiunea antieroică a epocii cea pe care ne-o oferă aici Stelian Tănase.

Dragostea fulgerătoare a lui Vrabete pentru dansatoarea Larisa menține lumea conturată de scriitor parcă desprinsă dintr-un film diferit de cel al războiului. Cu amenințarea permanentă a morții, oamenii devin și mai avizi de viață, vor să trăiască intens ceea ce ar putea fi ultimele clipe. Astfel că Bucureștiul anilor 1940 este un oraș viu, animat, efervescent, ca într-un film cu Humphrey Bogart, iar dramele mărunte, geloziile, crimele pasionale, înfruntările se desfășoară indiferente la marea tragedie a istoriei care zguduie lumea.

Stelian Tănase creează personaje foarte bine conturate care se potrivesc perfect în acest puzzle al războiului și istoriei, dragostei și urii, lumii interlope și comisarilor corupți redesenând cu fidelitate un tablou în *culori tari* , prezentat într-un ritm cinematic, având aroma epocii, care ne aduce în sfârșit un roman viu în marea călduță de romane contemplativ-psihologice ce populează literatura post-decembristă.

Leonard NECULAE,
redactor

Rawi Hage – *Jocul lui De Niro*, Editura *Leda*, București, 2009

Rawi Hage s-a născut în 1964 la Beirut și este un copil al războiului. Își amintește încă momentele când mama lui îl împingea sub masă în timpul nenumăratelor atacuri cu bombă asupra sectorului creștin din Beirutul de Est și cum a învățat să se comporte atunci când gloanțele, grenadele și minele reprezentau o amenințare mereu prezentă, când sursele de apă au secat, cartierele s-au transformat în ruine și moartea a dictat cursul fiecărei zile.

La vârsta de optsprezece ani, Hage a emigrat în Statele Unite. La New York, după arabă și franceză, a mai adoptat o limbă, cea în care avea să scrie, și anume engleza, instrumentul de înțelegere globală pentru foarte multe figuri literare fără patrie ca Nabokov și Conrad. Cu toate acestea, Hage nu a avut nicio intenție să devină scriitor de la început. În 1991, după ce a fost vânzător, lucrător în diferite depozite și taximetrist în Statele Unite ale Americii, trăindu-și viața de la o lună la alta timp de opt ani și citindu-l avid pe Dostoievski în acest timp, a plecat în Canada după expirarea vizei.

La Montreal a studiat fotografia și câțiva ani mai târziu a început să-și expună imaginile, cu un real succes. Întotdeauna a spus că e *un scriitor accidental*. În timp ce făcea un turneu în Canada, în calitate de fotograf angajat al unei reviste, trebuia să trimită note explicative sobre ale fotografiilor. Hage le-a ficționalizat și le-a transformat în mici nuvele, adevărate bijuterii care au avut un impact mai puternic și un succes imediat în rândul cititorilor. A început apoi să scrie povestiri, iar unele au fost tipărite în diverse reviste literare și, încetul cu încetul, una s-a transformat într-un roman: *Jocul lui De Niro* (2006).

Cu acest prim roman, un scriitor necunoscut, un refugiat care nu scrie în limba lui maternă, a câștigat Premiul Literar Internațional *IMPACT DUBLIN* 2008, cu o valoare de 100.000 de euro, eliminând din competiție concurenți consacrați precum Philip Roth, Thomas Pynchon sau renumita scriitoare canadiană Margaret Atwood. A fost un debut de senzație care a intrat în forță în lumea editorială internațională, fiind aclamat de critici și tradus în aproape 30 de limbi. Romanul a mai fost distins cu *McAuslan First Book Prize*, *Paragraphe Hugh Maclennan Prize For Fiction*, *Prix Des Libraires Du Quebec* și nominalizat la *Scotiabank Giller Prize*, *Governor General Literary Award*, *Rogers Writers Trust Fiction Prize*, *Commonwealth Writers Prize.*

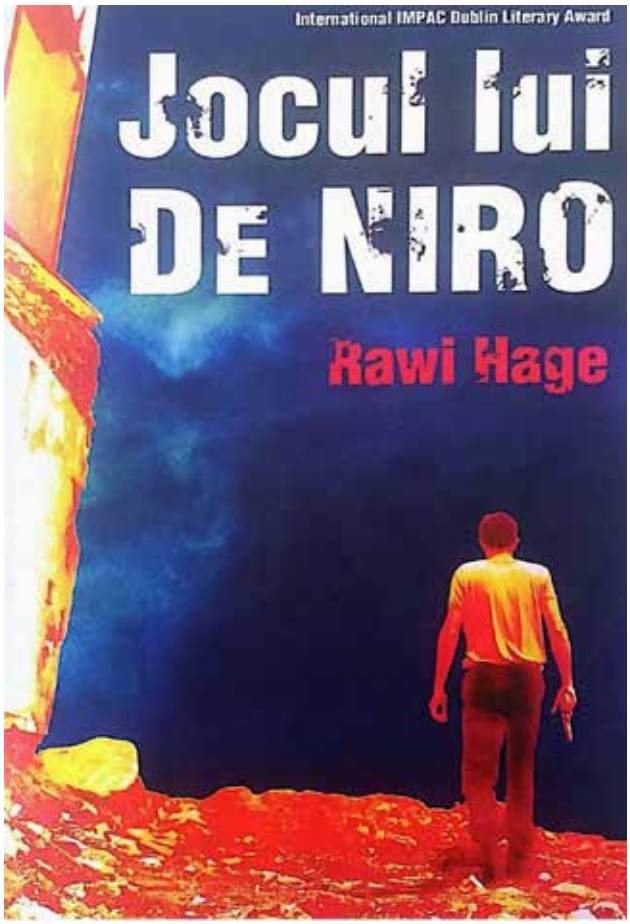

Cinematografic, abrupt, halucinant, dar inundat de un lirism intens, el vorbește despre prietenie, trădare și familie, despre o lume în care violența și haosul fac legea. Într-un Beirut sfârtecat de război se leagă și dezleagă prietenii, explodează bombe, se năruiesc case, se confruntă miliții rivale, se face dragoste, se gonește dement pe motociclete, se fură la cazinou și se joacă ruleta rusească, se scrie istorie și se rescriu destine.

Prima propoziție din *Jocul lui De Niro* ne duce direct în Beirutul anilor 1980: *Zeci de mii de bombe căzuseră, așteptam să apară moartea, să-și ia cu polonicul porția zilnică din oala cu trupuri și sânge. Mergeam pe stradă sub bombele care cădeau. Străzile erau goale. Mergeam deasupra ființelor umane ascunse în adăposturi, ca șobolanii. Treceam pe lângă fotografiile unor tineri morți, lipite pe stâlpi de electricitate, pe porțile caselor, înrămate în locuri de pomenire improvizate.*

Ne aflăm în plin război civil, acțiunea romanului fiind redată din perspectiva lui Bassam Al-Aleyad – un tânăr orfan de tată ce își câștiga existența lucrând ca macaragiu în port. Împreună cu George (poreclit De Niro), Bassam încearcă să păcălească moartea, sperând într-un viitor în care să nu mai fie nevoit să facă rost de țigări cu ajutorul pistolului. Printre cele zeci de mii de bombe, viața încearcă să-și desfășoare cursul normal. Bassam se îndrăgostește de Rana, o vecină extrem de frumoasă, dar în proximitatea morții totul devine imposibil.

Frustrat, într-un oraș în ruină în care pentru promisiunea unei singure zile în siguranță oricine ar fi trădat pe oricine, Bassam se află într-o criză existențială și se gândește tot mai mult la varianta emigrării.

Din nefericire, visul lui cere niște bani pe care nu i-ar câștiga niciodată făcând slujbe ciudate și prost plătite ca muncitor portuar așa că, împreună cu vechiul său prieten, se implică în nenumărate afaceri dubioase, trăind la limita extremă. Dar când De Niro se lasă angajat de miliția creștină care controlează sectorul din oraș în care locuiește Bassam, cei doi prieteni devin dușmani de moarte. Tot ceea ce iubește sau prețuiește se risipește ca un fum, singurul prieten rămas fiind revolverul din bagajul cu care încearcă să evadeze pe o navă egipteană ce se îndrepta spre Marsilia.

Pentru această dramă a războiului, a prieteniei și a trădării, Rawi Hage inventează un limbaj unic, un amestec de influențe fără precedent, de un realism brutal, puternic și fluid, caracterizat de multiple referințe vizuale. Simbolismul religios și metaforele poeziei arabe se întrepătrund cu trimiteri la capodoperele cinematografiei americane, ca *Vânătorul de cerbi*, ajutând la modelarea structurii narative în stilul unui scenariu de film unde atrocitățile războiului sunt redate într-un mod foarte plastic și cinematografic, fără prea multe menajamente sau avertismente în prealabil.

Deși o mare parte din experiența de viață a scriitorului se regăsește în paginile romanului, Hage nu vorbește despre *Jocul lui De Niro* ca despre o lucrare autobiografică, ci despre *o biografie colectivă, despre istoria unei comunități ai cărei membri se războiesc între ei*.

Într-adevăr, romanul scriitorului canadian de origine libaneză este despre mai mult decât despre război împletind istoria locurilor, caracteristicile populației și rupturile religioase, cultura și frumusețea unui oraș cândva de basm, distrugerea și dezumanizarea ca o evoluție firească a unei societăți aflate pe marginea prăpastiei.

Leonard NECULAE,
redactor

DE ASCULTAT

Mari spectacole de operă

Mari spectacole de operă este o colecţie complexă, apărută în anul 2010, cu o țintă clară: iubitorii de cultură. A fost editată în colecția *Adevărul - Biblioteca de artă*, în 15 volume, fiecare volum având ataşat un CD şi un DVD, cu interpretări şi montări ale unor opere foarte cunoscute și îndrăgite. Este o colecție valoroasă, având în același pachet informația necesară pentru a înțelege o operă, a cunoaște contextul în care a fost creată, date despre autor (punctate reperele principale ale vieții sale), despre personajele acțiunii și chiar despre interpreții acestora, despre modul în care opera a fost primită de primul public, dar și parcursul ei ulterior. În plus, după partea de documentare, există posibilitatea de a opta pentru o audiție de excepție, în format CD, cu durată relativ redusă, în care ascultătorul își poate imagina personajele după propria viziune sau poate opta pentru vizionarea unui spectacol, în format DVD, cu durată extinsă și cu subtitrare în limba română.

Cele 15 opere prezentate în colecţie sunt:

Carmen – Georgesc Bizet (durata CD-ului: 74 min), ***La Traviata*** – Giuseppe Verdi (durata CD-ului: 72 min.), ***Fidelio*** – Ludwig van Beethoven (durata CD-ului: 69 min.), ***Madama Butterfly*** – *Giacomo Puccini* (durata CD-ului: 67 min.), ***Otello*** – Giuseppe Verdi (durata CD-ului: 68 min.), ***Nunta lui Figaro*** – Wolfgang Amadeus Mozart (durata CD-ului: 75 min.), ***Don Giovanni*** - Wolfgang Amadeus Mozart (durata CD-ului: 70 min.), ***Lucia di Lammermoor*** – Gaetano Donizetti (durata CD-ului: 66 min.), ***Cosi fan tutte*** – Wolfgang Amadeus Mozart (durata CD-ului: 62 min.), ***Bărbierul din Sevilla*** – *Gioachino Rossini* (*durata* CD-ului: 68 min.), ***Lohengrin*** – Richard Wagner (durata CD-ului: 69 min.), ***Italianca în Alger*** – *Gioachino Rossini* (durata CD-ului: 73 min.), ***Rigoletto*** – Giuseppe Verdi (durata CD-ului: 64 min.), ***Flautul fermecat*** – Wolfgang Amadeus Mozart (durata CD-ului: 67 min.), ***Aida*** – Giuseppe Verdi (durata CD-ului: 69 min.).

Cărțile au un aspect deosebit, având inserate în paginile lor imagini de la spectacole susținute de-a lungul timpului. Important de menționat este faptul că înregistrarea de pe CD este diferită de cea de pe DVD. Sunt spectacole diferite, interpreți diferiți, perioade de înregistrare mult decalate în timp. Anii de înregistrare pentru formatul audio sunt cuprinși în intervalul: 1948 – 1978, pe când spectacolele în format vizual sunt mult mai recente: 1973 – 2005.

Această colecție excepțională, inteligent construită, ne oferă prilejul de a readuce în mod facil opera în viața noastră. Vă recomand să o consultaţi!

Irina ENE

Ultimele dorințe

Iată că ni se demonstrează încă o dată că se poate realiza un film reuşit şi cu o idee extrasă din realitatea pământeană, fără efecte speciale sau decoruri deosebite. Nu este vorba despre sfârşitul Pământului, ci doar despre sfârşitul a două persoane. Departe de a fi fastidios, filmul *Ultimele dorinţe*, în regia lui Rob Reiner, cu premiera internaţională în anul 2007, are o carte câştigătoare şi aceea se regăseşte în distribuţie. Parteneriatul dintre Jack Nicholson şi Morgan Freeman nu avea cum să dea greş. Este imposibil ca, pe parcursul filmului, să nu observi şi să nu apreciezi pofta cu care cei doi îşi joacă rolurile, astfel încât, cele 93 de minute trec pe nerăsuflate.

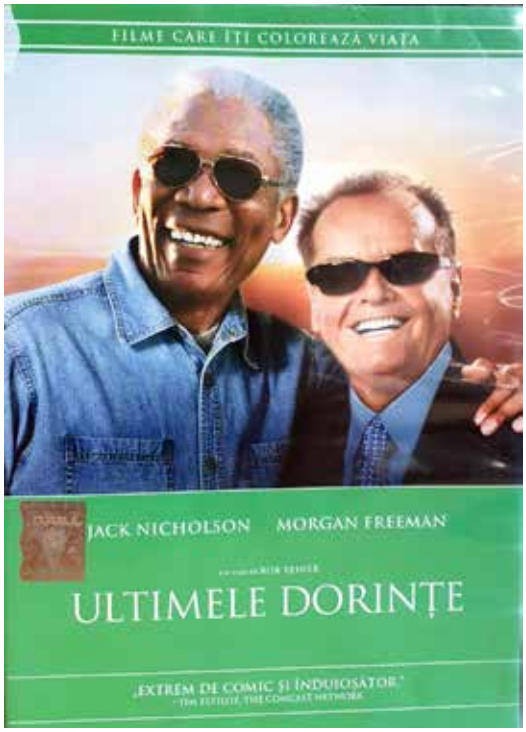

Filmul se desfăşoară pe mai multe planuri: unul tragic şi altul comic, o combinaţie dulce-amăruie, care potenţează gustul, reuşind să satisfacă un public divers, prin inteligenţa întrepătrunderii. Ideile triste sunt ambalate într-un mod îndeajuns de abil, pentru a nu speria şi trăda aşteptările publicului.

Ceea ce părea iniţial o *metaforă* sau o temă dată, cu mult timp în urmă, la un curs de filosofie şi rămasă pe pelicula memoriei, devine o listă adevărată de dorinţe finale, care-i leagă pe cei doi protagonişti într-o prietenie pe viaţă, în ciuda diferenţelor majore dintre ei. Aflaţi faţă în faţă cu moartea, din cauza aceleiaşi boli inexorabile, răsfăţatul, egoistul, imperturbabilul miliardar Edward Cole (Jack Nicholson), împreună cu familistul, principialul Carter Chambers (Morgan Freeman), un fervent mecanic auto, se simt în *aceeaşi barcă* şi hotărăsc să plece împreună într-o călătorie fascinantă, pentru a-şi trăi prezentul, împlinindu-şi mare parte din ultimele dorinţe. Filmul conţine mult firesc şi cursivitate, fiind construit asemenea unei partide de tenis, în care replicile inteligente sunt permanent pasate de la unul la celălalt.

Ineditul constă în faptul că filmul este în acelaşi timp şi dramă şi comedie, găsindu-se o metodă inefabilă de a prezenta cu savoare şi momentele tragice şi cele vesele, mesajul nedisimulat al filmului fiind: *Găseşte bucurie* în *viaţă!*

Irina ENE

DEBUT

Primii oameni care au zburat

(fragment din romanul aflat în curs de apariție)

Nu pot să spun decât că volumul *Primii oameni care au zburat* este o pereche de aripi pe care fiecare în parte o poate purta de-a lungul celor peste o sută de pagini și, indiferent de cât de mult se va îngreuna spatele cititorului, important este ca acesta să înțeleagă că, de fapt, nu există aripi ușoare și că, în definitiv, mulți se lasă doborâți de propriile lor idealuri în loc să lupte pentru ele. Această carte vreau să fie un îndemn pentru ca fiecare să-și găsească libertatea proprie și să lupte pentru a o atinge, chiar și cu aripi de oțel, pentru ca în final, când va fi prea târziu, să nu mai existe întrebarea: *Oare cum ar fi fost dacă aș fi zburat direct către visurile mele?*

(…) Întunericul începu să ia încet forma unui câmp plin de flori și verdeață sub protecția unui cer limpede și albastru. Ash se afla în mijloc, înconjurat de maci de un roșu intens și simțea cum toată durerea și disperarea din interiorul lui năvălesc brusc la suprafață. Pieptul i se despică și fumul negru ieși inundând paradisul. O parte dintre flori explodă, prefăcându-se în cenușă. Restul se ofili și începu să ia foc, în timp ce cerul se înnegri încărcat de nori grei vișinii. Ash căzu în genunchi simțind cum îi bate vântul prin fisura neagră din piept, aducând miros de fum și de ars. Scenariul apocaliptic nu-l speria, pentru că știa prea bine unde se afla. *Așa era în interiorul inimii lui.* (…)

Ash era din nou pe câmpul de cenușă al inimii sale. Din poziția îngenunchiată de data trecută acum se ridicase în picioare, privind neputincios și resemnat peisajul morbid. Tresări când, deodată, din depărtare văzu mișcarea unei flăcări alb-aurii. După câteva secunde își dădu seama că spre el alerga Ofelia, îmbrăcată într-o rochie atât de albă, de parcă ar fi fost făcută din mătasea îngerilor. Strânse involuntar din ochi, copleșit de lumina ce iradia dinspre ea. Pe măsură ce se apropia, tot imperiul renăștea din propria-i cenușă. Sub tălpile ei goale, praful se preschimba în iarbă și flori sălbatice. Din ruine răsăreau, mai bine-zis, sub ochii mirați ai lui Ash, explodau la suprafață tot felul de copaci, arbuști și plante tropicale ce se dezvoltau fără limite, alcătuind un peisaj smuls din junglă. Pământul era atât de roditor, de parcă era un vulcan care, în loc de lavă, răspândea varietăți de specii ierboase și lemnoase. Acestea, la un moment dat, păreau să se împletească unele cu altele, astfel încât, oricât de intens ar fi fost albastrul cerului, nu s-ar fi văzut. Rochia lungă a Ofeliei flutura în aer în timp ce alerga spre el, dând senzația unor aripi celeste. Ash se dezechilibră, copleșit de frumusețea clădită de simpla apariție a Ofeliei și ar fi căzut pe spate dacă nu s-ar fi trezit îmbrățișat de un bananier.

Ash se așteptă să audă orice altceva dinspre apariția angelică a Ofeliei când aceasta se opri în fața lui.

— Ești murdar, îi spuse și întinse delicat mâna spre pieptul lui.

Uimit, Ash privi imediat în jos pentru a descoperi că în locul inimii îi explodase ceva asemănător cu fructul pasiunii, doar că de un roșu intens ce emana radiații albe. Tricoul alb îi era pătat de dâre roșii ce aveau propria lor aură strălucitoare, albă, dezvelind în mijloc un crater în care se afla ceea ce mai rămăsese din inima lui exotică.

Fără glas, Ash urmări, clipind des, cum degetul ei trasează urma unei dâre roșii, apoi cum îi atinge buzele, lăsând o mică pată roșie și pe ele. După ce gustă, Ofelia se sperie, rămânând cu gura întredeschisă și cu degetul în aer, șoptind mai mult pentru ea:

— *Fructul dragostei...* (…)

Stephanie RED

Director și editor: Dragoș Adrian NEAGU, manager Biblioteca Județeană *Panait Istrati* Brăila
Redactor-șef: dr. Eduard Claudiu BRĂILEANU
Redactor: Leonard NECULAE
Secretar de redacție și corector: Roxana NEAGU
Copertă și tehnoredactare: Laurian ONOFREI
Colaboratori: Sibiana Mirela ANTOCHE, Elisabeta FURTUNĂ, Violeta CRAIU, Adriana BURLACU, Doina POPESCU-BRĂILA, Virgil ANDRONESCU, prof. Valentina VINTILĂ, Camelia ION-RADU, Maria GANCEV, prof. Ioan MUNTEANU, Steluța Mirela CORNEA, Irina ENE, Stephanie RED.
Adresa redacției: Piața Poligon nr. 4, Brăila. Telefon: 0239 619 590, Fax: 0239 619 588, e-mail: luceafarul@bjbraila.ro
Autorii își asigură întreaga responsabilitate pentru materialele publicate.

ISSN 2601-8101
ISSN-L 2601-8101
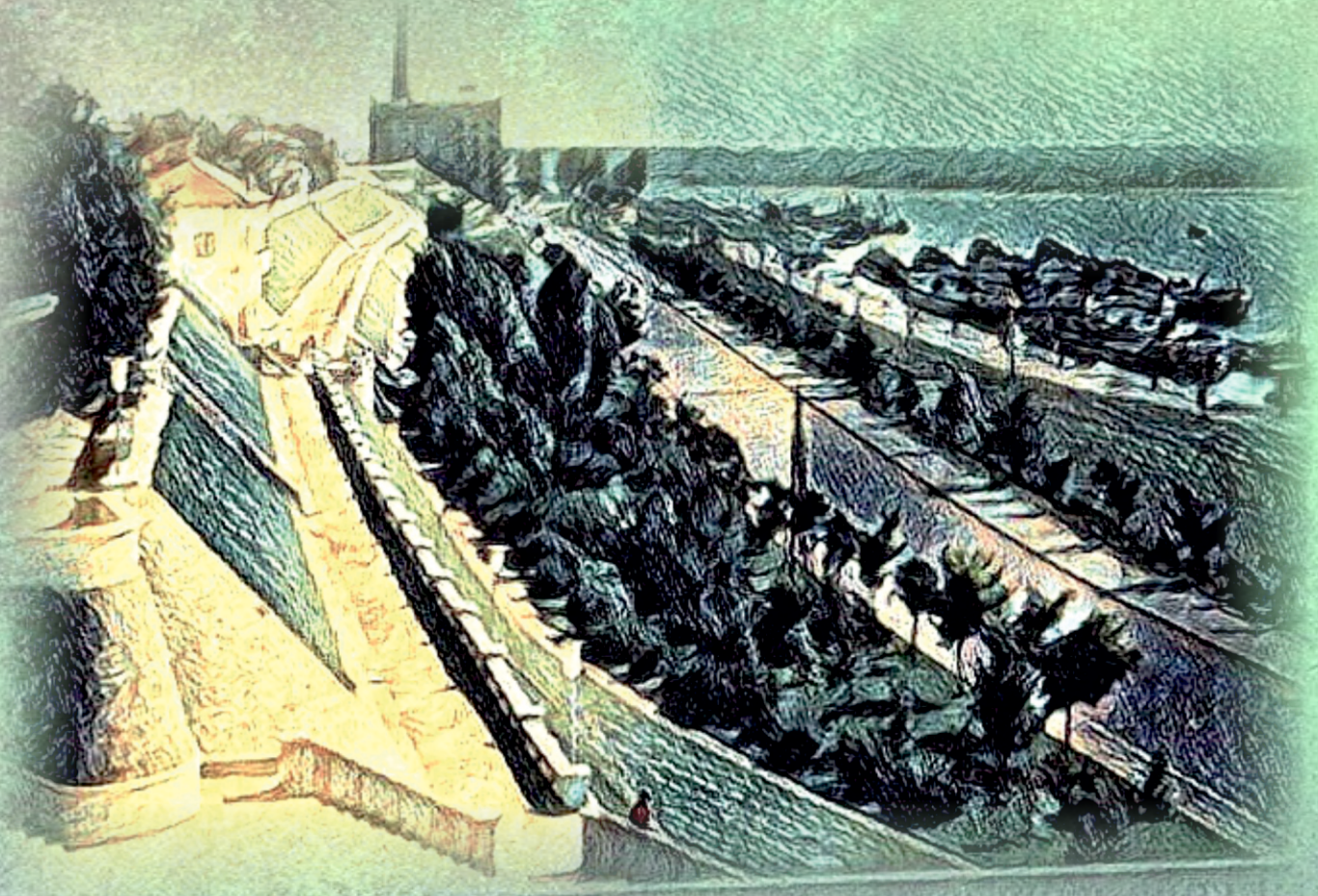
Editura Proilavia, 2022